

BULETINUL ȘTIINȚIFIC AL UNIVERSITĂȚII TEHNICE DE CONSTRUCȚII BUCUREȘTI

Universitatea Tehnică de Construcții București
Departamentul de limbi străine
și comunicare

SERIA:

LIMBI STRĂINE ȘI COMUNICARE

Volumul XVI Nr. 2/2023

COLEGIUL DE REDACȚIE / EDITORIAL BOARD

Redactor șef / Editor-in-Chief

Marina-Cristiana ROTARU, Universitatea Tehnică de Construcții București

Consiliul științific / Scientific Committee

Cecilia CONDEI, Universitatea din Craiova

Bernard DARBORD, Université Paris Ouest Nanterre La Défense

Sorin GĂDEANU, Universitatea Tehnică de Construcții București/Universität Wien

Tsvetelina HARAKCHIYSKA, Universitatea „Angel Kanchev” din Ruse

Wojciech KLEPUSZEWSKI, Politechnika Koszalińska

Zoia MANOLESCU, Arizona State University

Manuel MOREIRA DA SILVA, Instituto Superior de Contabilidade e Administração do Porto

Felix NICOLAU, Universitatea Tehnică de Construcții București, membru al Uniunii Scriitorilor din România

Ileana Alexandra ORLICH, Arizona State University

Alexandra ODDO, Université Paris Ouest Nanterre La Défense

Jean PEETERS, Université de Bretagne-Sud

Angela SOLCAN, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

Redactor executiv permanent / Permanent Executive Editor

Mălina GURGU

Tehnoredactare, design și copertă / Desktop publishing, design and covers

Mălina GURGU

ISSN 2537 - 5040

ISSN-L 2068 - 8202

ADRESĂ / ADDRESS

Bd. Lacul Tei 124

020396 București, România

Tel. +40 21 242 54 32

Fax +40 21 242 07 81

e-mail: lsc@utcb.ro

**BULETINUL ȘTIINȚIFIC AL UNIVERSITĂȚII
TEHNICE DE CONSTRUCȚII BUCUREȘTI**

Seria:

**Limbi străine și
comunicare**

THEMATIC ISSUE

ETHICS AND ACADEMIC INTEGRITY

Vol. XVI

Nr. 2/2023

ISSN 2537 - 5040

ISSN-L 2068 - 8202

CONSPRESS

BUCUREȘTI

Disclaimer

With respect to documents available from this journal neither UTCB nor any of its employees make any warranty, express or implied, or assume any legal liability or responsibility for the accuracy, completeness, or usefulness of any information, apparatus, product, or process disclosed.

Reference herein to any specific commercial products, process, or service by trade name, trademark, manufacturer, or otherwise, does not necessarily constitute or imply its endorsement, recommendation, or favouring by the UTCB.

The views and opinions of authors expressed herein do not necessarily state or reflect those of UTCB, and shall not be used for advertising or product endorsement purposes.

CUPRINS – CONTENTS

PREZENTAREA NUMĂRULUI TEMATIC – INTRODUCTION TO THE THEMATIC ISSUE 7

ARTICOLE - ARTICLES

Maria-Corina POPA

Autonomie morală și Bildung – două instrumente esențiale pe care sistemele de învățământ le pot valorifica în formarea competențelor civice și sociale (Moral autonomy and Bildung – two essential tools that education systems should value in the formation of civic and social skills) 11

Mirel ANGHEL

Citarea corectă și pericolul plagiatului (Proper citing and the danger of plagiarism) 21

Raluca-Mihaela GHENȚULESCU, Marinela-Doina NISTEA

Învățăm copiind? Provocări etice actuale în educație și cercetare (Do we learn by copying? Current ethical challenges in education and research) 29

Marina-Cristiana ROTARU

If old walls could talk. Principles of conservation work on heritage places approached through the lenses of Paul Grice’s cooperative maxims 41

**DESPRE NUMĂRUL TEMATIC –
ABOUT THE THEMATIC ISSUE**

This issue is dedicated to Applied Ethics, a subject that has been taught for several years in the Technical University of Civil Engineering Bucharest, as part of the national higher education curriculum. It publishes selected papers presented in the section "Current Ethical Challenges in Research and Higher Education" of the 6th Conference of the UTCB Doctoral School in October 2023.

The Editors

On the 25th and 26th of October, 2023, the Technical University of Civil Engineering Bucharest (UTCB) hosted the 6th Conference of the UTCB Doctoral School, an international scientific event which brought together researchers and members of national and international academic communities. The Conference started on the 25th of October with the section "Current Ethical Challenges in Research and Higher Education", organized by the Research Center in Applied Ethics (CCEA) and continued with the "Engineering" section, on the 26th of October, organized by the UTCB Doctoral School.

On the first day of the conference, the opening and keynote lectures were chaired by Assoc. Prof. Mirel Anghel, PhD, Director of the Research Center in Applied Ethics (CCEA).

Invited guests: Prof. Eng. Loretta Batali, PhD, Director of the Council of Doctoral Studies of UTCB; Lect. Eng. Ruxandra Erbașu, PhD, Vice-Dean of the Faculty of Engineering in Foreign Languages (FILS); Prof. Eng. Ilinca Năstase, PhD, Director of the Doctoral School of UTCB.

The first keynote lecture, "Research ethics under the auspices of the new Higher Education Law and to whom Law 206 of 2004 still applies", was offered by Assoc. Prof. Cristina Mihaela Salcă-Rotaru, PhD., from Transilvania University of Brașov. The 2nd keynote lecture of this session, given by Lect. Corina Popa, PhD, from the University of Bucharest, entitled "The words that make a difference between scientific popularization and manipulation. Why do we need an ethics for communicating science via online platforms?", tackled a challenging topic.

The keynote session ended with the presentation "Ethical norms and values in interpreting in Romanian Sign Language", delivered by lecturer Florica Iuhaș, PhD., from the University of Bucharest.

The plenary session included presentations by Mirel Anghel – “Proper citation and the danger of plagiarism”; Raluca Mihaela Ghențulescu, Marinela Doina Nistea – “Do we learn by copying? Current ethical challenges in education and research”; Marina-Cristiana Rotaru – “Ethical values of built heritage conservation – an overview”; Cristian Anghel, Daniel Cornea, Ștefan Stanca, Cornel Ilinca – “Challenges in peer review, a lesson for improving government technical regulations in hydrotechnics”; Bichir Gh. Radu – “Ethics in the life of a civil engineer”; Bratu Ana-Maria – “Net’iquette and rules of behavior in the online environment”.

Assoc. Prof. Mirel Anghel, Ph.D

Co-organizier of the 6th Conference of the UTCB Doctoral School

ARTICOLE – ARTICLES

AUTONOMIE MORALĂ ȘI BILDUNG – DOUĂ INSTRUMENTE ESENȚIALE PE CARE SISTEMELE DE ÎNVĂȚĂMÂNT LE POT VALORIFICA ÎN FORMAREA COMPETENȚELOR CIVICE ȘI SOCIALE

(MORAL AUTONOMY AND BILDUNG – TWO ESSENTIAL TOOLS THAT EDUCATION SYSTEMS SHOULD VALUE IN THE FORMATION OF CIVIC AND SOCIAL SKILLS)

Maria-Corina POPA

Abstract: Starting from an understanding of schools and universities as spaces for the formation and practice of democratic citizenship, this article proposes a series of theoretical reflections, with the aim of approximating the cardinal values that education systems should associate with civic competences. We will discuss the autonomy-responsibility-solidarity triad and we will approach moral autonomy in terms of the individual's ability to be an agent, to initiate projects, ideas, and relationships, to be in control of their own life narrative. To provide an example of a "pedagogy of civics", the article will present the concept of Bildung, through its four dimensions: transferable knowledge and meanings, non-transferable knowledge, and meanings, expanding the sense of responsibility and civic engagement.

Keywords: *Bildung; moral autonomy; active citizenship; civic engagement; social skills*

Introducere

În ultimii ani, ne-am confruntat din ce în ce mai des cu un număr tot mai mare de discursuri populiste, cu acțiuni de extremă dreapta, cu manifestări naționaliste, cu atitudini discriminatorii, încrederea scăzută în stat și în instituțiile sale, cu o participare redusă la vot, cu proliferarea actelor de corupție. La nivel global, societățile noastre se află sub o presiune enormă: criză economică, schimbări climatice, refacere postpandemică, războaie. În fața acestor probleme, o educație de calitate ar fi una dintre puținele soluții cu adevărat sustenabile și capabile să ofere tinerilor instrumentele necesare unei raportări critice, unui comportament ghidat de valorile democratice, unei atitudini incluzive și solidare. Dacă spațiul global se va transforma într-un loc primitor și prietenos cu diversitatea umană sau într-o arenă a conflictelor și a confruntărilor depinde, în mare măsură, de educație. Tinerii nu trebuie doar să trăiască această realitate, ci să fie agenți activi ai construirii sale. Nu trebuie să fie doar receptori ai discursului discriminatoriu, ci agenți ai deconstruirii lui. Nu trebuie să rămână doar victime ale schimbărilor climatice, ci activiști pentru

un mediu sustenabil. În acest sens, pedagogia civismului reprezintă un instrument esențial de pregătire a tinerilor pentru exersarea și protejarea drepturilor democratice ai căror beneficiari sunt. „Ieși din linie!” este sloganul unei cunoscute campanii educaționale recente. Discutăm, în acest caz, despre un act verbal directiv, bazat pe presupuziția pragmatică a unui sistem înghețat în stereotip. Nevoia de schimbare de viziune a sistemului educațional românesc este evidentă și tot mai des invocată. Dar cum poate un sistem să iasă din matrice, dacă nici nu știe că trăiește în ea? Pentru a scoate la lumină în întregime forțele hegemoniilor cunoașterii în care funcționează sistemele educaționale în prezent, aceste repertorii ale subiectului cer o regândire de pe poziții etice și critice.

Școala, ca instituție socială, este atât un spațiu al formării cetățeniei, cât și al practicării ei, prin scenariile pe care le poate construi pentru exersarea cetățeniei. În acest spațiu, conținuturile învățării sunt mijloace, nu scopuri. Cu alte cuvinte, formarea cetățeniei nu se realizează prin memorarea unui set de valori, de drepturi și de libertăți, ci prin dialog, permanentă reflecție, gândire critică, exerciții de participare civică etc. Apar, în mod natural, întrebări, precum:

- Ce tipuri de reprezentări comunitare sunt (re)produse în spațiul școlar?
- Care este relația dintre acele reprezentări și conținuturile educaționale?
- Ce tip de educație morală este necesară pentru a construi societăți democratice?

În fața acestor întrebări, revitalizarea conceptului de *Bildung* poate oferi o serie de răspunsuri pertinente, pe care le vom discuta în secțiunile următoare.

De la vasalitate morală la cetățenii democratice active bazate pe autonomie

Premisa lucrării de față este că fără o exersare a cetățeniei active și a democrației încă din primii ani de școală se instituie ceea ce Adela Cortina numește „viciul pasivității” (Cortina, 1993: 212), care conduce la o formă de vasalitate morală, în care propria voință este pusă la dispoziția celui alt. Odată ignorată antrenarea cetățenilor active, sistemele de educație ajung să genereze indivizi care nu au curajul să emită judecăți morale și să acționeze în armonie cu ele, persoane lipsite de autonomie care, în termeni kantieni, se află în stadiul de **minorat**. Cetățeanul aflat într-o etapă perpetuă de minorat se

află într-o relație de paternalism și de dependență față de societatea în care trăiește – la care nu știe să se raporteze într-o manieră critică. În stadiu de minorat, cetățenii nu au capacitatea să formuleze probleme și să le rezolve autonom, așteaptă să li se spună ce este de făcut, ce este bine sau rău, inutil sau benefic. În termeni weberieni, discutăm despre cetățeni pasivi care nu înțeleg pericolul politeismului axiologic în care valorile morale sunt profund subiective și volatile. În fața acestei pierderi a autonomiei, este esențial să înțelegem care sunt agenții promotori ai heteronomiei și să găsim atât pedagogii eficiente de formare a participării responsabile și solidare, cât și de contracarare a culturii individualismului și a „gregarismului” pasiv. În acest sens, cele trei valori cardinale pe care Adela Cortina le asociază formării cetățeniilor active sunt **autonomia, responsabilitatea și solidaritatea** (Cortina, 1993: 214). Autoarea înțelege autonomia în spiritul perspectivei lui I. Berlin, atât în dimensiunea sa pozitivă, cât și în dimensiunea negativă, o conjuncție între libertatea anticilor și libertatea modernă. Solidaritatea este privită din două perspective: ca atitudine personală, orientată spre celălalt cu scopul obținerii unei înțelegeri reciproce; și ca atitudine socială, ca luptă pentru egalitatea de șanse, astfel încât fiecare să-și poată exercita propria libertate. Cu privire la nivelurile educației morale, Cortina aduce în discuție:

- a. educația morală ca instrument de modelare a caracterului;
- b. educația morală ca instrument de căutare a stării de bine;
- c. Educația morală ca instrument de educare a sentimentului apartenenței la o comunitate, a solidarității comunitare; cu alte cuvinte – **educația morală ca parte integrantă a educației pentru cetățenie** (Cortina, 1993: 124-125).

Ieșirea din minorat și educația pentru cetățenie depind, în mare măsură, de formarea și de exersarea autonomiei morale. În filosofia morală, conceptul de autonomie:

A fi „auto-nom” înseamnă „a-ți da singur regulile”. Dar autonomia nu este același lucru cu un soi de anarhie morală. Nu înseamnă „a-ți da orice reguli care îți convin sau îți aduc avantaje la un moment dat”. Idealul moral al autonomiei presupune că vom adera doar la acele reguli care rezultă dintr-un proces de deliberare rațională și imparțială, care nu acordă o greutate specială intereselor noastre imediate. (Socaciu et al., 2018: 21)

Ieșirea din minorat, autonomia morală oferă individului capacitatea de a se raporta moral la o acțiune, la o situație sau la un eveniment, să-și consolideze

capacitatea de a lua decizii, să îți exercite activ democrația. Educarea și exersarea autonomiei presupune trecerea de la egosistem la ecosistem, de la egocentrism la cooperare socială. Autonomia morală este strâns legată de responsabilitatea solidară, implică capacitatea individului de a fi **agent**, de a iniția proiecte, idei și relații, de a deține controlul propriei narațiuni vitale.

Principiile, conținuturile, rolul educației pentru cetățenie au făcut inițial obiectul de studiu al pedagogiei critice (Giroux, 1989), care a dezvoltat o teorie comprehensivă a modului în care democrația poate fi construită prin educație. Ulterior, interesul cercetătorilor s-a focalizat asupra studierii școlilor democratice și incluzive (Apple și Beane, 2005), asupra modului în care implicarea tinerilor în viața socială și politică influențează dezvoltarea lor afectivă și cognitivă sau au avut în vedere conținutul curricular (Torney-Purta, 2002: 129), activitățile democratice și deliberative care pot fi implementate în școli (Parker, 2003), predarea și însușirea valorilor (Osler, 2010). Modelele de „învățare a cetățeniei” fac referire la educație pentru cetățenie, literație civică, educație civică, educație morală, educație politică, educație pentru valori etc. Discursurile care articulează aceste modele reprezintă, la rândul lor, un rezultat al modurilor socio-politice, istorice și culturale în care cetățenia a fost înțeleasă și practică. Cu toate acestea, actualmente, procesul de formare a cetățenilor nu trebuie să fie încorsetat de un model sau de un ideal, ci trebuie să reflecteze asupra paradigmatelor și modelelor tradiționale, cu un angajament critic față de problemele sociale, politice, ecologice locale și globale. Așa cum nu există un model ideal de cetățean, de cetățenie sau de pedagogie a cetățeniei democratice, nu există nici un tipar al educației pentru cetățenie. Mai mult decât atât, societățile înțeleg într-o manieră diferită ce și cum ar trebui să transmită educația pentru cetățenie. În democrațiile cu o tradiție civică republicană, sunt puternic valorizate și transmise atitudinile participative. Țările europene nordice, pe de altă parte, propun ca valoare fundamentală a educației democratice gândirea critică autonomă.

Conceptul de educație pentru cetățenie democratică poate fi abordat, în termenii lui Laclau (Laclau, 2005), ca **punct nodal** al unui număr mare de discursuri – unele similare, altele diferite sau chiar contradictorii, un concept cu sens plutitor, un câmp al dezbaterii, în care, din poziții ideologice diferite, se încearcă impunerea sensului. Educația pentru cetățenie poate fi considerată un câmp de negociere a sensului, în accepția pe care Ernesto Laclau o asociază acestui proces. Politologul argentinian introduce pentru prima dată, în contextul luptelor politice, noțiunea de sens „plutitor”, instabil, drept condiție primară a oricărei operații hegemonice. Având capacitatea de a îngloba lupta

politică, aceste scheme preconstruite, golite de conținut, nu au asociat un sens determinat și devin „materie primă ideologică”, putând fi actualizate în câmpuri opuse și redefinite în mod constant. Viziunea lui Ernesto Laclau se intersectează cu cea a lucrării de față prin înțelegerea identității și a cetățeniei ca iremediabil plurale, pandantul lor dialectic fiind universalitatea. Universalitatea este o mască retorică pentru interesele unei categorii sociale. Universalul nu are corp și conținut necesar, oferind, astfel, grupurilor posibilitatea de a concura pentru a oferi particularității lor o funcție de reprezentare universală.

În aceeași direcție, a pluralității, Edda Sant (Sant, 2021) identifică șapte discursuri diferite despre educația pentru cetățenia democratică în politica internațională:

- (1) Elitist: educația este diferențiată în funcție de statutul social al indivizilor, iar elitele intelectuale reprezintă liderii naturali ai societății.
- (2) Liberal: libertatea este valoarea cea mai importantă. Egalitatea politică este fundamentată odată cu educarea unor cetățeni raționali și responsabili, care cunosc valorile, instituțiile și drepturile democratice, gândind într-o manieră critică.
- (3) Neoliberal: democrația este echivalentul politic al economiei de piață și presupune competiția permanentă dintre indivizi. Cetățenii sunt consumatori raționali care pot concura pentru a-și impune, prin vot, propriile interese. Piețele devin un mijloc de organizare socială, iar calitatea educației este măsurată prin standarde de cele mai bune școli private pe care elevii și familiile lor le aleg, în calitate de consumatori.
- (4) Deliberativ: spațiul public este arena în care cetățenia poate fi dezbătută în condiții de egalitate. Un rol esențial îl au comunicarea, argumentarea și incluziunea. Educația, la rândul ei, are la bază dezbateră, educația media, filosofia, artele și științele sociale.

- (5) Multicultural: prioritare sunt dezbaterile despre pluralitate și despre diversitate, iar pilonii democrației sunt libertatea și respectul pentru diferențe. Curriculumul trebuie să evite eurocentrismul și viziunile universaliste.
- (6) Participativ: elementul-cheie al democrației este participarea. Cetățenia este înțeleasă în cadrul larg al unei societăți bazate pe colaborare, pe organizarea indivizilor în colectivități care au ca scop îmbunătățirea vieții publice. Educația se realizează în spiritul acțiunii și al intervenției sociale.
- (7) Critic: educația trebuie să garanteze egalitatea de șanse ca motor al transformării sociale și să conteste mecanismele de putere care generează inechitate. Cu alte cuvinte, educația este un factor emancipator, al egalizării de șanse.

În accepția prezentei lucrări, orice curriculum care include educație pentru cetățenie democratică trebuie să pornească de la o serie de principii pe care le considerăm esențiale:

- a. Democrația reprezintă un drum, un ideal niciodată atins întru totul, pe care trebuie să-l protejăm și să-l îmbunătățim în fiecare zi;
- b. Libertatea trebuie înțeleasă în relația ei cu binele comun – trăim liberi, îmbunătățind calitatea mediului în care trăim;
- c. Dorința de protejare a identității și a culturii naționale nu trebuie să devină un instrument al polarizării, ci poate constitui baza pentru dezvoltarea respectului pentru alte identități și culturi;
- d. Educația pentru cetățenie democratică trebuie să ajute să fie vizibile și sprijinite identitățile ignorate sau discriminate.
- e. Cetățenia trebuie construită în așa fel încât să aibă o natură deschisă, dinamică, reflexivă, critică.

Educația pentru cetățenie democratică se realizează, astăzi, în termenii dinamicii dintre particularitățile naționale și eforturile pentru construirea unei

cetățenii europene și globale. Statele au culturi democratice proprii, dar aspiră la viziuni globale și interculturale, care s-au dovedit atât de necesare în ultimii ani. Instituțiile europene au exprimat, prin repetate rezoluții și rapoarte, necesitatea de a fundamenta competențele specifice culturii democratice. Pentru a atinge acest obiectiv, conținuturile curriculare nu sunt suficiente, experiențele școlare trebuie să fie ele însele democratice, cu alte cuvinte, elevii să trăiască și să-și exercite democrația la școală. Formarea cetățeniei democratice trebuie corelată cu formarea unei atitudini incluzive. Includerea, în curriculum, a vocilor marginalizate va putea permite construirea unor forme alternative de cetățenie, iar înțelegerea acestor voci va oferi posibilitatea de a asimila conținuturile informaționale **în raport cu și ca o critică la** înțelegerile dominante ale cetățeniei și ale democrației. Construirea cetățeniilor active trebuie să țină cont de o serie de aspecte: principiul „dublei conștiințe” - conștientizarea de sine și conștientizarea perspectivelor celorlalți, pentru a înțelege diversitatea identitară, necesitatea de a avea voci multiple, nu o voce unică, dominantă; dezvoltarea înțelegerii interculturale, prin experiențe de învățare interculturală; utilizarea strategiilor colective de acțiune socială, cum ar fi implicarea elevilor în procesul administrativ și decizional al școlilor, iar dezbateră nu poate lipsi ca metodă principală de învățare.

Considerații finale. Bildungul ca instrument de dobândire a autonomiei morale și de construire a cetățeniilor active

Tradiția filosofică, socioculturală și educațională construită în jurul conceptului de **Bildung** ne oferă, astăzi, o bază conceptuală și practică viabilă pentru a dezvolta autonomia morală a tinerilor și pentru a stimula implicarea civică. **Bildung** permite o abordare dialectică a libertății individuale și a conștiinței civice, bazându-se pe capacitatea de autodeterminare a omului ca persoană integrată într-o societate aflată în perpetuă mișcare, evoluție. Modelul **Bildung** constituie și în secolele XX-XXI punctul de plecare pentru analiza și reconstrucția neoumanistă a conceptului modern și postmodern de educație. La acest nivel, sunt extrem de interesante și de instructive în plan etic și cultural analizele realizate asupra tezei conceptului umanist-neoumanist de educație de către filosofii T. W. Adorno (Adorno, 1959) și K. P. Liessmann. Educația ca **Bildung** trebuie să aibă în vedere patru dimensiuni: **umanistă** - care are ca scop valorificarea tuturor resurselor omului și integrarea sa în societate; **antropologică** - care militează pentru o educație axată pe formarea gândirii omului încrezător în forțele naturii sale, care dau valoare și durată ființei; **pedagogică** - care militează pentru teoria educației umane pe tot parcursul vieții, în condițiile în care omul poate deveni om numai prin

educație; **critică** - care solicită prioritar gândirea, nu memorarea mecanică, permanenta chestionare, interogare a sinelui și a socialului. Instituțiile europene definesc conceptul de **Bildung** după cum urmează:

Bildung este o combinație dintre educație, cunoștințe necesare pentru a prospera în societate și maturitatea morală și emoțională, pentru a te manifesta atât ca membru al unei echipe sau comunități, cât și pentru a-ți dezvolta propria autonomie. Bildung întrunește cunoașterea propriilor rădăcini și capacitatea individului de a-și imagina viitorul. (Andersen, f.d.)

În aceeași accepție, cele patru dimensiuni ale *Bildungului* sunt: **cunoștințe și sensuri transferabile**, **cunoștințe și sensuri netransferabile**, **extinderea simțului responsabilității** și **abilitarea civică**. Cunoștințele transferabile se referă la toate informațiile pe care le asimilăm formal (în mediul preuniversitar și universitar) sau informal (în germană: „AllgemeinBildung”). În contextul în care cunoștințele transferabile presupun circulația de la un individ la altul, acestea presupun cunoașterea și înțelegerea pe orizontală. Domeniile fundamentale ale cunoștințelor transferabile au fost sistematizate prin schema „Trandafirului Bildung”:

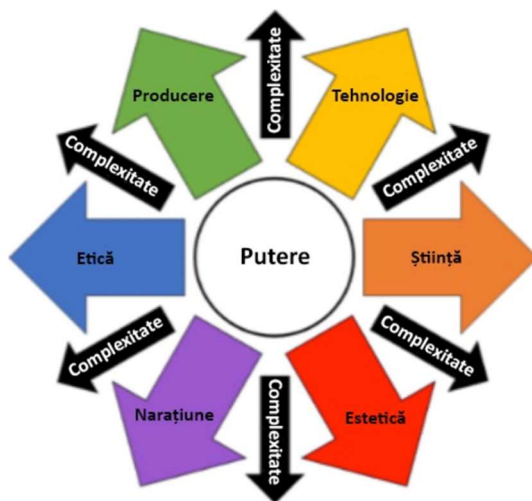

Fig. 1 Trandafirul Bildung, sursa imaginii: <https://eaea.org/wp-content/uploads/2021/02/Bildung-romania.pdf>.

A doua dimensiune a Bildungului face trimitere la dezvoltarea noastră morală și emoțională. Prin interacțiunea cu ceilalți, prin experiențele pe care le trăim, dobândim o profunzime emoțională, începem să parcurgem un drum al

dezvoltării lăuntrice. Dezvoltarea orizontală devine, astfel, completată de o dezvoltare verticală sau cunoaștere și înțelegere pe verticală. Din perspectiva psihologiei dezvoltării, în funcție de etapa de dezvoltare verticală în care au ajuns oamenii, distingem: persoane emoționale, care luptă cu emoțiile, dar nu le pot stăpâni; persoane raționale, care au asimilat normele morale ale societății devenite normele lui proprii; persoane libere și morale: care își trăiesc și înțeleg propriile emoții, nelăsând ca acestea să încalce normele morale comune¹. Ultimele două dimensiuni ale Bildungului, esențiale în formarea civică, sunt: simțul responsabilității și implicarea civică. Cele patru dimensiuni sunt într-o continuă interdependență. Nu întâmplător, Humboldt vorbește, în tratatele sale de educație, despre un Bildung subiectiv, spre deosebire de o Wissenschaft obiectivă (von Humboldt 2010: 231); subiectiv, în sensul în care ce primești din afară în procesul educațional înflorește în tine, odată ce e preluat și prelucrat într-o formă individuală. Pentru a deveni responsabil și autonom, este esențial ca educația de tip Bildung să nu se bazeze doar pe memorare, ci pe gândire critică și independență. Nu întâmplător, Humboldt discută despre universitate ca despre o emancipare de la învățarea propriuzisă, în spiritul a ceea ce Dewey avea să afirme un secol mai târziu: că învățarea nu se face „în izolare”, memorând protocoale și metode, ci făcând-o. Ordinea de care trebuie să asculte cei care învață nu este cea impusă de sus, ex cathedra, ci cea care emană din activitatea educatorului însuși (Dewey 1997: 61). „A face” devine, astfel, cheia celei de-a patra dimensiuni a Bildungului – implicarea civică, în sensul a ceea ce individul face pentru comunitate. Esența conceptului Bildung, cu adânci rădăcini în gândirea și educația europeană occidentală, trimite, simultan la proces și rezultat, la formare individuală și la acțiune colectivă. Revitalizarea acestui concept și abordarea lui în paradigmele pedagogice actuale ar putea oferi răspunsuri valoroase la întrebările pe care le-am propus în deschiderea prezentului text.

Bibliografie

- Adorno, T. (1959). *Gesammelte Schriften, band 8, Soziologische Schriften I*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Andersen, L. R. (f.d.). Ce este Bildung? Consultat la adresa <https://eaea.org/wp-content/uploads/2021/02/Bildung-romania.pdf>.
- Apple, M. și Beane, J. (2005). *Democratic schools*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- Cortina, A. (1993). *Ética aplicada y democracia radical*. Madrid: Tecnos.
- Dewey, J. (1997). *Experience and Education*. New York. Simon and Schuster.

¹ Vezi Schiller, f.d.

- Giroux, H. (1989). *Schooling for Democracy*. London: Routledge.
- Humboldt, W. von (2010). Über die innere und äussere Organisation der höheren wissenschaftlichen Anstalten in Berlin. Consultat la adresa <http://edoc.hu-berlin.de>.
- Kerr, D. (1999). Citizenship education in the curriculum: An international review. *The School Field*, 10(3–4), 5-32.
- Laclau, E. (2005). *On Populist Reason*. London: Verso.
- Osler, A. și Starkey, H. (2010). *Teachers and Human Rights Education*. London: IOE Press.
- Parker, W. (2003). *Teaching Democracy*. New York: Teachers College Press.
- Sant, E. (2021). Educación Política Para Una Democracia Radical. *Forum. Revista Departamento De Ciencia Política*, 20, 138-157. <https://doi.org/10.15446/frdcp.n20.84203>.
- Schiller, F. (f.d.) Über die ästhetische Erziehung des Menschen in einer Reihe von Briefen. Consultat la adresa <https://www.projekt-gutenberg.org/schiller/aesterz/aesterz.html>.
- Socaciu, E. et al. (2018). *Etică și integritate academică*. București: Editura Universității din București.
- Torney-Purta, J. (2002). Patterns in the civic knowledge, engagement, and attitudes of European Adolescents. The IEA Civic Education Study. *European Journal of Education*, 37(2), 129–141.

About the author

Maria-Corina POPA is a Lecturer, Ph.D., CESI, Faculty of Letters, University of Bucharest.

E-mail: maria-corina.popa@litere.unibuc.ro

CITAREA CORECTĂ ȘI PERICOLUL PLAGIATULUI

(PROPER CITING AND THE DANGER OF PLAGIARISM)

Mirel ANGHEL

Abstract: This article aims at investigating the processes that can trigger plagiarism and the mistakes which can lead to this illicit act. An important section of the article analyzes the causes of plagiarism and the reasons underlying it. The article also exemplifies several situations in which authors of scientific papers are prone to mistakes when it comes to citing their sources properly. In the process of scientific writing and creation of original work, knowing all the rules of citation, depending on the citation style, is a key element of a thorough research, especially for young researchers.

Keywords: *plagiarism; citing; ethics of publication; plagiarism in Romania; citation styles*

Introducere

În procesul de scriere a articolelor științifice, consultarea surselor de documentare implică și obligativitatea citării lor. În unele cazuri, menționarea surselor consultate nu se face de fiecare dată cu acuratețe sau nu este deloc întreprinsă. De la o asemenea omisiune, intenționată sau nu, se poate ajunge la plagiat, fie din necunoașterea regulilor de citare de către autor, fie din simpla omisiune a unor surse la care autorul a apelat. Motivele care stau la baza omisiunii surselor de documentare sunt multiple și nu au mereu ca justificare obținerea unui avantaj de către autor. Fiind un act ilicit, copierea integrală sau parțială fără a recurge la citare atrage și dispunerea unor măsuri punitive împotriva celui sau a celor care recurg la ea.

În cadrul prezentului articol ne propunem să analizăm modalitățile prin care se ajunge de la citire la citare sau la lipsa citării și, drept consecință, la plagiat. De asemenea, vom analiza și motivele ce stau în spatele plagiatului intenționat și vom încerca să identificăm soluții pentru prevenirea plagiatului, astfel încât evitarea acestui act ilicit să vină ca o măsură firească de respectare a unei conduite științifice corecte din partea autorilor.

1. De ce este perpetuat plagiatul?

Dacă analizăm cu atenție cazurile publice de plagiat din România, vom observa faptul că autorii respectivi au acționat de multe ori în necunoștință de cauză. Mulți dintre ei invocă lipsa rigorii științifice și a unor norme de redactare și de citare ce ar fi trebuit impuse atunci când ei și-au scris lucrările de doctorat. În această privință, este relevant cazul lui Victor Ponta, un caz care, începând cu

anul 2012, a adus în lumină o problemă ce a avut numeroase consecințe la nivel național. În apărarea sa, Victor Ponta a venit cu numeroase argumente, printre care și cel referitor la verificarea tezei sale de doctorat de către o comisie din cadrul Ministerului Educației, „inclusiv din perspectiva problemelor legate de plagiat, în baza legislației din 2003” (citată în Șercan, 2022: 77). La fel ca în cazul unor alți autori dovediți plagiatori, Victor Ponta invocă în sprijinul său lipsa instrumentelor „profilactice” cu ajutorul cărora ar fi trebuit să fie îndrumat în timpul elaborării tezei de doctorat, astfel încât să nu se ajungă la plagiat. Printre acestea se puteau număra:

- Existența unor norme de redactare a tezei de doctorat, instrucțiuni ce trebuie elaborate de către instituția care are acreditată o Școală Doctorală.
- Însușirea normelor de redactare existente și adoptate la data respectivă de instituția de învățământ superior, precum și respectarea acestora.
- Îndrumarea efectivă de către profesorul coordonator a întregului proces de elaborare a unei teze de doctorat, precum și a elaborării unor articole științifice preliminare ce vor intra în componența tezei de doctorat, publicarea unor articole fiind un bun exercițiu pentru autor.
- Pregătirea doctorandului pentru redactarea formei finale a tezei de doctorat, prin participarea la cursuri de specialitate și scrierea de articole științifice care îl pregătesc și îl ajută să își însușească regulile diferitelor stiluri de citare și îi permit să discearnă între diverse situații ce prezintă riscul apariției unui plagiat.

Prevenirea apariției plagiatului și corijarea unor asemenea greșeli (în măsura în care era posibilă, iar problemele nu prezentau o gravitate deosebită) puteau fi întreprinse dacă acestea ar fi fost descoperite la timp cu ajutorul unor programe specializate de detectare a similitudinilor. Însă, cu peste 20 de ani în urmă, normele de redactare nu erau atât de bine însușite așa cum sunt azi, iar stilurile de citare internaționale nu beneficiau de o popularizare atât de largă precum în prezent. Totuși, plagiatul este perpetuat în ziua de azi și din cauza unor practici precare în care sunt implicați mai mulți factori.

În primul rând, din perspectiva autorului unui articol științific, gravitatea comiterii unui plagiat nu este conștientizată în totalitate. În special în rândul politicianilor (o categorie de „autori” care au nevoie de titlul de doctor pentru

a putea avea acces la funcții mai mari), etapele pregătirii lor științifice sunt „arse”. Ei nu parcurg calea firească a pregătirii de specialitate, pregătire care ar trebui să fie încununată de studiile doctorale și de scrierea unei teze de doctorat care să aducă o contribuție originală într-un anumit domeniu.

În al doilea rând, ne putem întoarce privirea și spre publicațiile științifice al căror proces de peer review nu se bucură întotdeauna de cea mai mare acuratețe și, astfel, permite publicarea unor articole ce nu sunt verificate minuțios de către recenzori.

În al treilea rând, centrul de cercetare sau instituția de învățământ superior unde autorul își desfășoară activitatea ar trebui să primească o informare din partea redactorului-șef al publicației științifice care a descoperit posibilul caz de plagiat, astfel încât autorul vizat să ia măsuri în viitor pentru ca astfel de probleme să nu mai apară. O posibilă măsură coercitivă la nivel instituțional poate fi inclusiv respingerea dreptului de a candida pentru funcții de conducere sau de a se înscrie la concursurile de promovare la un grad didactic superior. În acest caz, este important ca, la nivelul instituției, să se cunoască problema în cauză și ea să nu fie cunoscută doar de către responsabilii unui reviste și de autor, deoarece autorul în cauză ar putea trimite același articol respins pe motive de plagiat și altor jurnale științifice. În astfel de situații, nu este exclus ca un articol asupra căruia există semne de întrebare să fie acceptat spre publicare de unele reviste științifice.

2. Motivele pentru care se plagiază

Cel puțin în sistemul de învățământ din România, cadrele didactice sunt oarecum „încurajate” să acorde atenție cantității, nu calității în publicarea rezultatelor propriilor cercetări. Dacă sunt luate în considerare punctajele obținute prin intermediul grilei de autoevaluare la concursurile de promovare, limitele minimale pot fi atinse doar dacă se acordă o atenție deosebită numărului cât mai mare de articole științifice publicate, în vederea strângerii unui punctaj ridicat. De exemplu, poate apărea și situația în care publicarea unei lucrări monumentale, de referință într-un anumit domeniu, nu asigură automat și recunoașterea valorii acelu autor și promovarea lui la un grad didactic sau de cercetare superior.

Dacă privim din perspectiva limbii în care sunt publicate contribuțiile științifice, se observă cu ușurință preponderența limbii engleze în majoritatea jurnalelor științifice indexate în baze de date internaționale. Astfel, autorii care nu au un nivel foarte bun al limbii engleze se expun pericolului plagiatului tocmai din

acest motiv. Pentru ei este mai dificil să scrie în limba engleză, devenită lingua franca în cercetare și știință (Zhang, 2016: 5-7), decât în limba maternă.

Diferențele culturale dintre cercetători relevă și ele probleme ce merită atenția noastră. În China, de exemplu (Zhang, 2016: 5-7), elevii și studenții sunt încurajați să se inspire de la înaintașii lor, arătându-și astfel respectul față de maestri. Conform cercetătoarei Yuehong (Helen) Zhang, în China se crede că prin această metodă se dezvoltă creativitatea. Dacă ne raportăm la civilizația occidentală, la care și noi am aderat odată cu integrarea euro-atlantică și cea comunitară la nivel european, devine explicabilă prevalența plagiatului în articolele autorilor chinezi. Un articol apărut în prestigioasa revistă *Nature* în anul 2010 (Zhang, 2010: 153) arată faptul că într-un cunoscut jurnal științific din China (*Journal of Zhejiang University–Science*), începând cu anul 2008, nu mai puțin de 31% din articolele publicate au avut conținut lipsit de originalitate.

Plagiatul poate apărea atât voluntar, cât și involuntar, el afectând atât studenții, cât și cadrele didactice. De vină poate fi și ușurința de a prelua din mediul online pasaje largi sau idei (fără atribuirea sursei), care să fie folosite pentru atingerea unor obiective imediate (promovarea la un grad didactic mai mare sau obținerea unor note bune fără a depune prea mult efort). În schimb, plagiatul a apărut și în lucrările publicate de unii deținuți celebri cu scopul de a obține liberarea condiționată cât mai repede cu putință.¹

Dacă privim evoluția problemei plagiatului în societatea românească, constatăm că multe cazuri dezvăluite în special în presă îi vizează în special pe politicieni. Obținerea unui titlu științific de doctor a fost pentru mulți dintre ei un deziderat ușor de atins datorită contextului științific lax din trecut. Atunci când unii dintre ei menționează lipsa regulilor de redactare foarte clare și a exigenței științifice în urmă cu 20-25 de ani, aceștia au dreptate într-o oarecare măsură.

Abia recent (dacă ne raportăm la ultimii 10 ani), universitățile care au în componența lor Școli Doctorale au început să fie mult mai atente la respectarea eticii academice și au luat măsurile necesare pentru a minimiza apariția plagiatului în lucrările de doctorat. Recent, în anul 2021, ministrul Educației a emis Ordinul nr. 5255/2021 din 10 septembrie 2021, prin care se stabilea

¹ Cf. evoluția „cazului George Copos”, care a avut în centru publicarea lucrării semnate de George Copos, *Alianțe matrimoniale în politica principilor români din Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVI)*, București, Editura Niculescu, 2014. Lucrarea a apărut în timpul detenției autorului. Vezi și punctul de vedere al Comisiei de Etică a Universității din București (Comisia de etică a Universității din București, f.d.).

obligativitatea elaborării unei strategii proprii anti-plagiat la nivelul fiecărei universități. La articolul 1, alineatele (1-3) se detaliază aceste măsuri ce intră în sarcina universităților:

(1) Instituțiile de învățământ superior care au eliberat diplome de doctor, conform prevederilor legale, în perioada ianuarie 1990 - iunie 2016, au obligația să elaboreze o strategie proprie de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat și să demareze activitatea de verificare a respectării eticii și deontologiei universitare în elaborarea tezelor de doctorat.

(2) Strategia proprie de prevenire și combatere a fenomenului de plagiat menționată la alin. (1) va fi elaborată și publicată pe site-ul fiecărei universități până la sfârșitul anului 2021.

(3) Pentru ducerea la îndeplinire a prevederilor alin. (1), în cadrul fiecărei instituții de învățământ superior se înființează, adaptat la dimensiunea activității și specificul fiecărei universități, o structură administrativă distinctă (serviciu/birou) care are atribuții privind digitizarea și verificarea tuturor tezelor de doctorat, precum și formarea de formatori în etică și integritate. (Ordinul Ministrului Educației nr. 5255/2021)

Așadar, la nivel legislativ, a fost demarat de câțiva ani acest proces prin care universitățile trebuie să ia măsuri concrete de evitare a plagiatului. Rezultatul ar putea fi unul pozitiv, iar întregul sistem de învățământ ar putea, de asemenea, să aibă de câștigat pe termen lung prin creșterea nivelului calitativ a ceea ce se publică.

3. Citarea corectă, o problemă recurentă

Una dintre cele mai bune măsuri de evitare a plagiatului implică însușirea temeinică a regulilor de citare corectă. Citarea nu trebuie doar însușită ca mecanism automat ce trebuie folosit pentru a consfinți statutul unui articol științific. Utilizarea diverselor surse de documentare aduce cu sine și obligativitatea menționării originii unor idei preluate și dezvoltate într-o lucrare științifică. Citarea trebuie să vină firesc, natural, în conținutul unei lucrări științifice, atunci când se face referire la idei și formulări ce aparțin altor autori.

Lipsa citării în unele lucrări științifice poate fi motivată de încercarea de a da aparența de originalitate unei lucrări bazate numai pe împrumutul de idei. Din acest punct de vedere, citarea nu este văzută cu ochi buni de unii autori, deoarece ar putea demasca o practică ilicită, prin posibila identificare a

lucrărilor de unde au fost împrumutate masiv ideile folosite în lucrarea respectivă.

Lipsa citării ar putea fi motivată și de înțelegerea greșită a statutului unor idei, descoperiri, formule matematice etc. În cazul celor care intră în zestrea comună a cunoștințelor științifice, nu este nevoie să se menționeze sursa, însă nu este cazul tuturor ideilor pe care le putem prelua în lucrările noastre.

În omiterea citării, un alt impediment poate fi lipsa cunoașterii regulilor de citare elaborate în cadrul stilurilor de citare adoptate la nivel internațional și consacrate tocmai prin acceptarea și utilizarea lor la scară largă. În special cei aflați la început de drum în publicarea unor articole științifice pot face confuzia, de exemplu, între citarea în textul unui articol și citarea în notele de subsol.

Între ele sunt diferențe notabile, după cum se poate vedea mai jos (numele autorilor și informațiile bibliografice au doar rol exemplificator). Citarea în text diferă ușor de la un stil de citare la altul:

Citarea în text:

Stilul APA

(Popescu, 2000: 329-330)

(Nume autor, an: pagină-pagină)

Stilul Turabian

(Popescu, 2000, 329-330)

(Nume autor, an, pagină-pagină)

Stilul MLA

(Popescu 329)

(Nume autor pagină)

Redăm în continuare exemplificarea unei note de subsol (Șercan, 2017: 8):

- Aplicarea cunoștințelor dobândite în raport cu specializările și nivelurile de studii ale cursanților; punerea în practică a cunoștințelor dobândite în activitățile intelectuale specifice programului de studii urmat.
- Internalizarea bunelor practici de conduită intelectuală; manifestarea unui spirit de solidaritate, reactivitate și suport pentru consolidarea integrității academice în UB².

² Aceste obiective, într-o formă ușor modificată, au fost aduse la cunoștința studenților masteranzi din anul I de studiu, 2017 – 2018, ai Universității din București prin intermediul suportului de curs al cursului de Deontologie Academică.

Fig. 1 Notă de subsol

Notele de subsol nu mai sunt folosite atât de mult ca în trecut în lucrările științifice. Dat fiind faptul că citarea în text este expeditivă și ajută la economisirea spațiului în organizarea paginilor unei lucrări, această metodă de referențializare este indicată în prezent în majoritatea publicațiilor științifice. Notele de subsol sunt folosite tot mai rar, acestea fiind rezervate comentariilor adiționale, explicitărilor sau traducerilor unor citate. În scrierea lucrărilor științifice, citarea corectă implică o diferențiere foarte clară a acestor metode de referențializare a surselor folosite de autori în documentarea întreprinsă. Deși este un aspect formal ce poate fi trecut ușor cu vederea, citarea poate face diferența între o lucrare bine documentată și o lucrare asupra căreia planează suspiciunile de plagiat.

Concluzie

Scrierea unor lucrări științifice trebuie să pornească de la o cunoaștere foarte bună a regulilor de citare, acest lucru arătând aplicarea autorului spre o bună documentare și integrare a ideilor altor autori în esența originală a propriei contribuții științifice. În concluzie, citarea corectă nu face decât să consfințească, la un nivel ridicat, calitatea unei cercetări.

Bibliografie

Comisia de Etică a Universității din București. (f.d.). Punct de vedere privind suspiciunea de plagiat în cazul cărții dlui George Copos *Alianțe matrimoniale în politica principilor români din Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVI)*, București, Editura Niculescu, 2014, 119 p., prefață profesor emerit Stelian Brezeanu. Disponibil la adresa https://unibuc.ro/wp-content/uploads/2022/11/28_16_27_28Punct_de_vedere_.pdf.

- Ordinul nr. 5255/2021. (2021). Disponibil la adresa <https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/ordinul%205255-2021.pdf>, la 15.12.2023.
- Șercan, E. (2022). *Cazul Ponta. Reconstituirea celui mai infam plagiat din istoria României*. București: Humanitas.
- Șercan, E. (2017). *Deontologie academică: ghid practic*. București: Editura Universității din București.
- Zhang, Y.H. (2016). *Against Plagiarism: A Guide for Editors and Authors (Qualitative and Quantitative Analysis of Scientific and Scholarly Communication)*. New York: Springer.
- Zhang, Y. (2010). Chinese journal finds 31% of submissions plagiarized. *Nature*, 467, 153. Consultat la adresa <https://www.nature.com/articles/467153d#citeas>.

About the author

Mirel ANGHEL is an Associate Professor, Ph.D., Technical University of Civil Engineering Bucharest.

E-mail: mirel.anghel@utcb.ro

ÎNVĂȚĂM COPIIND? PROVOCĂRI ETICE ACTUALE ÎN EDUCAȚIE ȘI CERCETARE

(DO WE LEARN BY COPYING? CURRENT ETHICAL CHALLENGES IN
EDUCATION AND RESEARCH)

Raluca-Mihaela GHENȚULESCU

Marinela-Doina NISTEA

Abstract: Despite the intense negative publicity it has recently received in the media, plagiarism is still a large-scale phenomenon in contemporary Romania. Not only in education and research, but also in music, fashion, business or art, the tendency to "steal" other people's work is on the increase, for two main reasons: making money easily and gaining prestige quickly. The purposes of this article are to present the history and the evolution of plagiarism, in order to show that this phenomenon has become more and more complex throughout time, to analyse the reasons why people tend to copy or to imitate rather than to create original works, to make the clear distinction between copying and plagiarizing, with all the social, ethical and legal implications, to offer different cultural perspectives on plagiarism and to emphasize some famous authors' beliefs regarding this dishonest practice.

Keywords: *plagiarism; ethics; academic integrity; the copy-paste culture; current policies*

*If you steal from one author it's plagiarism; if
you steal from many it's research. (Wilson
Mizner, 1944)*

Introducere

Deși în ultima vreme subiectele despre plagiat sunt intens mediatizate și dezbătute pe toate canalele de comunicare în masă, dimensiunea fenomenului în România este încă uluitoare: se copiază orice, la orice nivel și de către orice segment de vârstă - idei, imagini (fotografiile, desene, logo-uri, picturi, filme), muzică, texte, tipuri de comportament, obiceiuri, stiluri vestimentare etc., miza fiind întotdeauna câștigul facil și afirmarea rapidă, chiar și cu asumarea unor posibile repercusiuni. Copiatul nu mai are legătură doar cu școala, ci a devenit un fenomen de masă și circulă astăzi cu aceeași rapiditate cu care circulă informația însăși.

Dar a copia și a plagia reprezintă în orice context același lucru?

Aflat într-o continuă schimbare și reinventare, plagiatul a început să fie conștientizat ca fraudă odată cu apariția legii drepturilor de autor și cu generalizarea acesteia, dar continuă să coexiste în toate formele sale, cunoscând o diversificare accentuată a mijloacelor și a metodelor. Fenomenul s-a dezvoltat de-a lungul timpului precum o plagă (interesantă asemănarea termenilor), iar astăzi există mai multe tipuri de plagiat: intenționat, neintenționat, prin clonare, prin citare parțială, prin parafrază sau peticire, hibrid etc., așa cum există și diferite modalități de a copia. Termenul însuși demonstrează vechimea fenomenului, „plagiat” provenind din latinescul „plagiarius”, folosit cu sensul de „răpitor” sau „tâlhar” (Șercan, 2017: 21), timpul și spațiul schimbând doar perspectivele asupra originalității.

Într-o lume dominată de diferite forme de comunicare, de la cele mai simple, directe, până la unele extrem de complexe, indirecte, copiatul rămâne un fenomen șocant, dar „la modă”, ce presupune uneori chiar originalitate în modul său de constituire și generează multe discuții și probleme de moralitate și de legalitate. Aparatura electronică și internetul constituie factori favorizanți, dar oferă, totodată, și mijloacele necesare identificării plagiatului prin programe tot mai avansate de detectare a acestuia. În lucrările cu caracter științific, indiferent de procent, plagiatul reprezintă o formă de furt intelectual (Anghel, 2022: 39), iar comiterea sa se sancționează aspru, în funcție de regulamentele universităților care acordă diplomele și de legislația existentă în domeniu din fiecare țară.

În România, cursurile de etică și integritate academică, opționale la nivelul studiilor universitare de licență, dar obligatorii în programele studiilor de masterat și de doctorat, instituite conform Ordinului Ministrului Educației Naționale din 30 ianuarie 2018, demonstrează o preocupare importantă a mediului academic pentru un domeniu rămas încă marginal în maniera în care se încearcă implementarea principiilor sale. Organizațiile academice, precum și alte cadre de interacțiune umană, nu sunt imune la comportamentele imorale (Socaciu et al., 2018: 11), iar implicarea mediului universitar în dovedirea diferitelor cazuri de plagiat este tot mai evidentă. Universitatea din București a fost prima instituție care a făcut pași fermi în direcția punerii la îndoială, sub aspect legal, a practicii de a analiza cazurile de plagiat ale demnitarilor la Consiliul Național de Etică, organ aflat în subordinea Ministerului Educației, și nu la instituția care acordă titlul academic. După perioada tulbură în care universitățile românești apăreau precum ciupercile după ploaie, programele universitare și cursurile aferente - la fel, iar fraudă academică devenise o formă rapidă de acumulare a capitalului de imagine și o strategie a puterii politice, a

urmat, bineînțeles, declinul, căci nimic din ce este șubred nu poate dăinui sau, într-o notă ironică, nu poate „dăinui permanent”, așa cum nici o „copie xerox” nu poate înlocui un original.

O instituție de învățământ superior decredibilizată este un semn clar al lipsei de repere în întreaga societate, iar demersurile făcute azi de universități, de Ministerul Educației și de Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Superior (ARACIS) prin implementarea codurilor de etică profesională și a comisiilor permanente de etică dovedesc o preocupare nouă, activă, de corectare a unor disfuncționalități. Etica aplicată este deja un subiect larg dezbătut la nivelul comunităților academice, miza fiind schimbarea comportamentelor pe termen lung atât în universități, cât și în domeniile în care vor activa actualii studenți, masteranzi și doctoranzi. „Rostul unei universități moderne – indiferent de profil – nu e doar acela de a ne forma ca specialiști și cercetători, ci și ca oameni civilizați, culti, oameni de caracter, care ne respectăm semenii și instituțiile, ca oameni morali” (Socaciu, 2018: 43), deci preocuparea pentru distincția moral-imoral, conștientizarea și asumarea acestor concepte sunt pașii fără de care schimbarea dorită în societate nu este posibilă.

1. Istoria plagiatului

Pierdută în negura vremurilor, imitația este, probabil, la fel de veche precum creația însăși. Primul autor plagiat se pare că a fost poetul roman Marțial, în anul 80 e.n., de către Fidentinus, care îi recita poemele în public, prezentându-le ca fiind scrise de el și primind bani pentru ele. Marțial s-a răzbunat numindu-l public „plagiarus” (răpitor) și i-a dedicat două versuri din care reiese că nu era preocupat de paternitatea poemelor, ci de faptul că nu primea banii cuveniți pentru ele: „Dacă vei spune că îmi aparțin, ți le voi da gratis/ Dar dacă vei spune că sunt ale tale, va trebui să mi le cumperi.” (citată în Tapalagă, 2022). În Renaștere, a copia opera altcuiva sau a te inspira din ea era considerat un omagiu, o recunoaștere a valorii aceluia artist. William Shakespeare și Leonardo da Vinci au preluat multe dintre ideile predecesorilor și contemporanilor lor. Abia în anul 1755, cuvântul „plagiarism” apare în dicționarul lui Samuel Johnson, fiind definit ca “theft; literary adoption of the thoughts or works of another”¹ (Samuel Johnson’s Dictionary, 1755), deși trebuie menționat că dicționarul în sine era în cea mai mare parte copiat din alte surse. În secolul al XIX-lea, istoricul Leopold von Ranke a stabilit primele

¹ Traducerea noastră (Furt; preluarea literară a ideilor sau scrierilor unei alte persoane).

standarde ale citării corecte a surselor, pentru a evita plagiatul, deja conștientizat ca fenomen (Stoenescu, 2023).

În spațiul cultural românesc au existat o serie de acuzații de plagiat aduse unor personalități precum Mihai Eminescu, Lucian Blaga, George Coșbuc, Ion Luca Caragiale și alții, care nu au fost însă probate. Astăzi, DEX definește verbul „a plagia” în termeni la fel de duri: „A-și însuși, a copia total sau parțial ideile, operele etc. cuiva, prezentându-le drept creații personale; a comite un furt literar, artistic sau științific” (plagia: 1998). Din punct de vedere juridic, plagiatul este definit în conținutul art. 4 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 206/2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare, ca fiind „expunerea într-o operă scrisă sau o comunicare orală, inclusiv în format electronic, a unor texte, expresii, idei, demonstrații, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode științifice extrase din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale” (Legea nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică) și sancționat ca atare, conducând chiar la demisia din funcții publice importante.

Din pachetul de legi ale educației recent adoptate în România, legea învățământului superior (nr. 199/2023) este cea care face distincția între plagiat și autoplăgiat, definindu-le separat. Deși definiția plagiatului este foarte asemănătoare cu cea din Legea nr. 206/2004 („prezentarea drept creație sau contribuție științifică pretins personală într-o operă scrisă, inclusiv în format electronic, a unor texte, idei, demonstrații, date, teorii, rezultate sau metode științifice preluate din opere scrise, inclusiv în format electronic, ale altor autori, fără a menționa acest lucru și fără a face trimitere la sursele originale” (Legea învățământului superior nr. 199/2023), cea a autoplăgiatului este o adăugire binevenită la actualele prevederi legislative în domeniu, precizând că prin autoplăgiat se înțelege „republicarea unor părți substanțiale din propriile publicații anterioare, inclusiv traduceri, fără a indica în mod corespunzător sau a cita originalul” (Legea învățământului superior nr. 199/2023).

După 1989, în România primul dosar de presă având ca subiect plagiatul datează din anul 2003, când Mircea Beuran, ministrul Sănătății la acea vreme și cadru didactic la Universitatea de Medicină și Farmacie „Carol Davilla”, a fost găsit vinovat de plagiat de către o comisie a Universității, care a dovedit că „ministrul copiat” plagiase în proporție de sută la sută o lucrare publicată în Statele Unite. Un alt caz celebru este cel al lui Victor Ponta, prim-ministru în exercițiu în 2012, anul izbucnirii scandalului. Răul era deja declanșat, căci

Ponta nu mai era un caz singular: cu o lună înainte fusese semnalat și plagiatul lui Ioan Mang, ministru al Educației în guvernul său și cadru didactic universitar, iar cazurile s-au tot succedat implicând nume sonore ale politicii românești și conducând la demisii forțate (din păcate, șapte miniștri ai Educației au fost acuzați sau dovediți ca fiind plagiatori după Revoluție). În ultimul an, patru membri ai Executivului au fost acuzați de plagiat, inclusiv fostul premier Nicolae Ciucă și fostul ministru al Educației – Sorin Câmpeanu, care a și demisionat.

În România, un fenomen interesant, apărut pe fondul intensificării activității sistemului judiciar din ultimele decenii, a fost acela al lucrărilor scrise în penitenciare, publicate cu scopul scurtării perioadei de detenție. Acesta era un tertip folosit de personalități din zona politică, administrativă, sportivă și nu numai, condamnate la închisoare pentru diverse cazuri de fraudă, care au generat prin plagiere alte fraude dovedite și alte noi subiecte de presă. Creșterea exponențială a rezultat în urma aplicării Legii nr. 275 din 2006, art. 276, lit. f), care prevedea „în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții și inovații brevetate, se consideră 3 zile executate pentru 2 zile de muncă”, abrogate și înlocuite cu Legea nr. 254 din 19 iulie 2013, care prevedea la art. 96, alin. (1), lit. f) că „în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții brevetate, se consideră 30 de zile executate, pentru fiecare lucrare științifică sau invenție și inovație brevetate”. În prezent, în cazul elaborării de lucrări științifice publicate sau invenții și inovații brevetate de către o persoană condamnată la o pedeapsă privativă de libertate, indiferent de numărul acestora, se consideră maximum 20 de zile executate pe întreaga durată a executării pedepsei (inclusiv în cazul pedepselor contopite), prin urmare numărul lucrărilor științifice apărute din penitenciare tinde din nou către zero.

2. Cum s-a ajuns aici? De ce copiem?

În general, se copiază deliberat – suntem în pană de idei și ne este mai ușor să ne folosim de munca altcuiva. Pe de altă parte, se copiază involuntar pe principiul familiarității sau al efectului de expunere – traducerea din engleză a conceptului “mere exposure effect”, care presupune că aceia care imită sunt expuși la anumite informații, imagini, sunete, texte care le plac atât de mult, încât ajung să le perceapă ca fiind ale lor sau consideră că au dreptul să le întrebuițeze ca și cum ar fi ale lor. Scopul nu scuză, însă, mijloacele; societatea cunoașterii trebuie să se bazeze nu doar pe cunoaștere și pe aprecierea aproapelui, ci și pe responsabilitate și pe asumare.

„Toată lumea a copiat măcar o dată în viață” este o premisă ce deschide calea unor adevăruri greu de suportat, dar poate fi și cheia spre vindecare. Etica și educația sunt strâns legate între ele, ambele provenind din esența spirituală a culturii europene – filosofia greacă. Fisura apărută între ele are consecințe nefaste și se resimte din plin în sistemul de învățământ românesc, unde se deprinde setul fundamental de valori în educație și în cercetare. „Analfabetismul funcțional” este o realitate a vremurilor noastre după ce, decenii la rând, succesul la examene s-a măsurat în reproducerea ideilor unor autori consacrați, iar originalitatea a fost pusă în relație, cel mult, cu anumite „înflorituri”, în funcție de talentul imitatorului. Astăzi ne aflăm în situația în care standardele de calitate sunt îndoielnice în multe domenii, iar dezbaterea unor concepte precum „etica” și „integritatea” în domeniul educației și cercetării au devenit preocupări cu adevărat importante odată cu demascarea plagiatelor dovedite ale unor personalități politice, tehnocrați sau conducători de instituții, atunci când s-a înțeles că recunoașterea valorii este primordială în orice relație de învățare și constituie baza inovării. „Bunătatea, adevărul, dreptatea, libertatea, cooperarea, competiția și realizarea de sine” (Iluț, 2004: 17) fac parte din setul de valori generale ale individului, fiecare având un rol important în construirea identității și stimei de sine și imprimând un sens acțiunilor întreprinse de acesta, iar la ele se adaugă, din perspectivă postmodernă, valorizarea diversității, toleranța, libertatea, creativitatea, emoțiile și intuiția, care „înnobilează persoana, dându-i o notă de aleasă distincție între semenii săi” (Enăchescu, 2009: 147-148).

O istorie recentă a copiatului demonstrează uluitoarea sa capacitate de inovare. Toate generațiile au copiat, fiecare după posibilități. Mai întâi au fost fițuicile cu scrisul de mână, apoi au fost inventate copiatoarele ce aveau, printre altele, avantajul de a micșora dimensiunile paginilor până la cele ale vechilor copiuțe, apoi au apărut telefoanele mobile, ceasurile inteligente, căștile de copiat, microcăștile și alte dispozitive de copiat detectabile sau nedetectabile. Paradoxal, cu cât acțiunea este mai condamnată, cu atât mai prolific este modul său de manifestare. Printre exemplele „clasice” se numără copiuțele „old school”, puse în caiet, sub bancă, pe sub haine etc., scrisul pe talpa pantofului, scrisul pe lama gumei de mestecat, înlocuirea etichetei de la sticla de apă cu una asemănătoare, dar cu un alt text pe ea, tatuajele temporare, copiatul de la colegul de bancă, ascunderea la toaletă a unor materiale ce pot fi „consultate” în timpul examenului, ascunderea informațiilor necesare în versurile unui cântec scris pe ghiozdan, copiatul „curajos”, din cartea deschisă pe sau sub bancă.

În trecut, de cele mai multe ori, cel care scria fițuici într-un mod meticolos nu mai reușea să copieze din ele, pentru că citind lecția, rezumând-o și transcriind-o pe bucățica aceea de hârtie ajungea, de fapt, să învețe ceea ce ar fi trebuit să pregătească pentru test ori teză. În cele din urmă, scopul scuza mijloacele, iar intenția copiatului conștiincios se dovedea, la final, utilă. Acțiunea în sine pălea sub semnul inocenței și era, în sine, o sursă de învățare.

Mijloacele de copiat moderne, care presupun folosirea tehnologiei, nu mai implică atâta efort, dar nici informația nu mai este procesată identic. Metodele copiatului s-au diversificat, dar au depășit și sala de clasă. Există o literatură de specialitate în domeniu: bloguri, tutoriale pe YouTube, site-uri ale unor companii specializate în producția de echipamente dedicate copiatului: căști, ochelari, cercei, broșe/ insigne, pixuri etc. HBO a produs chiar un film, intitulat *Cheaters* (Stockwell, 2000), bazat pe fapte reale: Un profesor de la un liceu american, dr. Gerard Plecki, se înscrie, împreună cu elevii lui, la un concurs școlar intitulat „Decatlonul academic”. Întâmplător, unul dintre copii face rost de subiectele care urmează să fie date la acest concurs, iar profesorul și elevii pun la cale diverse strategii prin care să câștige concursul copiind.

Practica este, așadar, universală. Însă spre deosebire de învățământul românesc, bazat în mare parte pe mimetism, elevii din America exersează frecvent cercetarea și redactarea de texte încă din școala primară, ajungând la performanțe incredibile în ceea ce privește capacitatea de scriere sau de alcătuire a discursurilor. Gramatica se învață întotdeauna în context (și nu în afara acestuia) încă din ciclul primar prin elaborarea de compuneri narative, eseuri informative, texte argumentative și scrieri imaginative, sub forma revizuirii textelor într-o etapă distinctivă a acestui proces. Concomitent cu documentarea, cu redactarea și cu editarea textelor, elevii sunt familiarizați de mici cu procedee și tehnici de cercetare științifică, ce le prefigurează opțiunile pentru profesiile viitorului. La noi încă se pune accent pe „expresiile frumoase” în detrimentul unei gândiri critice și analitice, fapt ce încurajează scrisul cu idei de-a valma.

3. A copia și a plagia nu sunt sinonime totale

Marile probleme apărute în cazul scrierii oricărui text sunt emiterea de idei și organizarea acelor idei. Ele imprimă textului marca personalității celui care scrie și diferențiază o lucrare de calitate de o compilație ce reprezintă doar mutarea unor informații dintr-un loc în altul. Lectura critică și adnotarea sunt operații absolut necesare în documentare și punctul de plecare al observațiilor personale pe marginea textelor citite. Informațiile obținute nu trebuie redade

doar prin citare, ci și prin asocieri și interpretări pe care le putem face pornind de la o idee. Numărul acestora este infinit. O lectură activă și critică, în care principala preocupare va consta în consemnarea unor reflecții și reacții ale noastre făcute pe marginea textelor citite, generează noi și noi idei. Ele derivă din acest proces de gândire și sunt adaptate de noi, poartă marca noastră, așadar le putem numi originale în măsura în care izbutim să ne distanțăm de textul de referință sau să le transferăm într-un context cu totul diferit.

Cea mai bună cale de a învăța să scriem este alternarea lecturii critice cu scrierea, ceea ce formează un proces sinergic și permite diferite asocieri și conexiuni, care, la rândul lor, fac ca același subiect să poată fi abordat din perspective diferite. Perspectiva unui autor poate fi diferită, deci, de a noastră dacă avem capacitatea de a crea și de a formula propriile idei. A copia o idee nu mai reprezintă neapărat un furt intelectual în acest caz, dacă reușim să integrăm informația citită într-un sistem propriu de valori. Demersul activ și critic de culegere și de valorificare a surselor de documentare este indispensabil în activitatea de cercetare, fiindcă doar astfel se poate elabora o bază informativă a cercetării. Dar fiecare cercetător are stilul său de abordare, iar cunoașterea cât mai multor puncte de vedere înainte de formarea unuia propriu este foarte benefică. Și cunoașterea cât mai multor tehnici empirice și capacitatea de a le selecta pe cele mai eficiente în funcție de personalitatea fiecăruia sunt deprinderi care se învață în timp. Dacă „inspirația” rămâne doar o simplă imitație și o formă de înșelătorie prin care o persoană prezintă drept rezultat al efortului său propriu o serie de cunoștințe pe care le-a reprodus din diferite surse, atunci practica trebuie blamată. Există stiluri de citare a surselor și resurselor de documentare și e-documentare unanim recunoscute, ele trebuie doar aplicate strict și consecvent pentru obținerea celor mai bune rezultate.

4. Perspective culturale diferite asupra plagiatului

În culturile individualiste (SUA, Europa, Australia), plagiatul este sancționat ca o formă de fraudă la adresa dreptului de proprietate intelectuală al unui autor, în vreme ce în culturile colective (Asia, Africa), el este considerat o formă de împărtășire a cunoștințelor cu toți membrii comunității și de recunoaștere a meritelor unui autor prin copierea operelor lui.

Comparând Statele Unite ale Americii – locul 4 în lume la respectarea regulilor eticii academice cu Arabia Saudită – locul 55 în lume la respectarea regulilor eticii academice, vom observa diferențe semnificative de abordare a fenomenului. Arabia Saudită este o țară fundamental islamică, în care necinstea este puternic combătută. Cu toata acestea, plagiatul nu este privit

ca o practică incorectă, ci ca o formă de respect față de munca altora, care primește astfel o și mai mare recunoaștere. 11% dintre studenții americani au declarat că au plagiat cel puțin odată pe durata studiilor, comparativ cu 71% dintre studenții saudiți. Studenții americani au fost sancționați pentru plagiat cu scăderea notei sau obligația de a rescrie textul plagiat; studenții saudiți nu au primit niciun fel de sancțiune, iar până să participe la sondaj nici măcar nu erau conștienți că au comis un plagiat (Razek, 2014:144).

Alte exemple grăitoare despre perspectivele asupra plagiatului sunt legate de numele unor oameni celebri:

Johannes Brahms, acuzat că, în prima sa simfonie, a folosit tema principală din Simfonia a IX-a a lui Beethoven a spus că "any fool can see that"² (Fishman, 2023), sugerând că nu linia melodică trebuie să fie originală, ci maniera în care este interpretată.

Rudyard Kipling, autorul *Cărților junglei*, recunoștea: "In fact, it is extremely possible that I have helped myself promiscuously but at present cannot remember from whose stories I have stolen"³ (Flood, 2013).

T. S. Eliot, acuzat de cleptomanie verbală pentru *The Waste Land*, în care a copiat teme din Shakespeare, Chaucer, Webster și alții, declara cu nonșalanță: "Immature poets imitate; mature poets steal"⁴ (Davenport Adams, 1892: 627).

J. R. R. Tolkien, acuzat că, la crearea *Stăpânului inelelor*, s-a inspirat din *Inelul nibelungilor* de Richard Wagner, lansa o ironie mușcătoare la adresa criticilor săi: "Both rings were round and there the resemblance ceases"⁵ (McGregor, 2011: 133).

În România nu există studii specifice privitoare la amploarea copiatului în literatură sau artă și nici ca dovadă a unui comportament deviant în mediul educației. În ceea ce privește învățământul, metodele majoritare de predare folosite în țara noastră în general descurajează lucrul în echipă, ceea ce conduce la un mod de lucru individualist, concurențial, însă nu neapărat și competitiv în sensul bun al termenului, în care plagierea unor surse reprezintă calea cea mai ușoară pentru realizarea sarcinilor. Câtă vreme reproducerea

² Traducerea noastră (Orice prost poate să vadă asta).

³ Traducerea noastră (Este foarte posibil să mă fi servit în chip promiscuu de scrierile altora, dar în clipa de față nu-mi amintesc cine sunt cei ale căror povestiri le-am furat).

⁴ Traducerea noastră (Poeții imaturi imită; poeții maturi fură).

⁵ Traducerea noastră (Ambele inele sunt rotunde și aici se oprește asemănarea).

informațiilor va prima în detrimentul creativității, cultura copy-paste va continua să înflorească în toate domeniile.

Concluzii

Învățământul universitar a adoptat în ultimii ani o politică riguroasă cu privire la prevenirea plagiatului prin instituirea cursurilor de „etică și integritate academică”, informațiile referitoare la acest subiect fiind-le accesibile studenților, masteranzilor și doctoranzilor. Pe de altă parte, toate universitățile din România folosesc programe software anti-plagiat cu licență gratuită sau softuri anti-plagiat specializate ce pot fi folosite atunci când există suspiciuni de fraudă intelectuală. Preocupările pentru probitate sunt reflectate la nivel național prin constituirea unor structuri specifice, cu atribuții clare în domeniul eticii și integrității academice: Consiliul Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării (CNECSDTI), Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU) și Consiliul de Etică și Management Universitar (CEMU).

Codurile de conduită academică ale studenților sunt în prezent extrem de elaborate și-i obligă pe aceștia să respecte standardele de calitate impuse de universități: să respecte drepturile de autor, să recunoască paternitatea informațiilor prezentate în lucrările elaborate, să elaboreze și să susțină lucrări de absolvire originale. Cu toate acestea, nu e suficient! Fenomenul ar putea fi diminuat la nivel național doar dacă ar exista o nouă abordare a educației încă din perioada timpurie. Considerăm că noțiunile de etică ar trebui introduse din gimnaziu și continuate la liceu, iar învățarea ar trebui să devină o activitate firească, motivantă și necoercitivă. Altfel spus, elevii ar trebui învățați în primul rând cum să învețe și cum să respecte regulile învățate și apoi ar trebui familiarizați cu diferite tehnici de învățare eficientă care să-i pregătească pentru educația și formația profesională continuă, pe tot parcursul vieții. Problema copiatului nu e o chestiune ce ține doar de universități, ci este o problemă a societății în ansamblu, iar ea nu poate fi corectată și combătută decât prin informare și educare.

Bibliografie

- Anghel, M. (2022). *Plagiatul*. București: Pro Universitaria.
- Baciu, C. și Bocoș, M.-D. (2022). *Evaluarea și utilizarea resurselor de documentare*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.

- Bocoș, M.-D. et al. (2021). *Cercetarea educațională. Vol. 1: Coordonate generale ale activităților de cercetare*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Davenport Adams, W. H. (1892) Imitators and Plagiarists. *The Gentleman's Magazine*, 272, 627-628.
- Enăchescu, E. (2009). *Comunicarea în mediul educațional*. București: Aramis.
- Fishman, J. (f.d.). Johannes Brahms. Consultat la adresa <https://www.mnsinfonia.org/rhapsody-fr-op-119-johannes-brahms-1833-1897>.
- Flood, A. (29 mai 2013). Rudyard Kipling 'admitted to plagiarism in Jungle Book'. *The Guardian*. Consultat la adresa <https://www.theguardian.com/books/2013/may/29/rudyard-kipling-admitted-plagiarism-jungle-book>.
- Ghețulescu, R. (2019). *Etică academică*. București: Conspress.
- Iluț, P. (2004). *Valori, atitudini și comportamente sociale: teme actuale de psihosociologie*. Iași: Polirom.
- Legea nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare.
- Legea învățământului superior nr. 199/2003.
- McGregor, J. (2011). Two Rings to Rule Them All: A Comparative Study of Tolkien and Wagner. *Mythlore: A Journal of J.R.R. Tolkien, C.S. Lewis, Charles Williams, and Mythopoeic Literature*, 29(3). Consultat la adresa <https://dc.swosu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1151>.
- plagiator. (1998). Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”. In *DEX - Dicționarul explicativ al limbii române* (ediția a II-a). București: Editura Univers Enciclopedic.
- Pop, C. (2021). *Metode și tehnici de comunicare în mediul educațional*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană.
- Razek, N. (2014). Academic Integrity: A Saudi Student's Perspective. *Academy of Educational Leadership Journal*, 18(1) 143-154.
- Reidy, K., Sykes, G. J. (producători) și Stockwell, J. (regizor). (2000). *Cheaters*. [Film]. Statele Unite: HBO.
- Samuel Johnson's Dictionary (1755). *Plagiarism*. In Samuel Johnson's Dictionary. Consultat la data de 15 martie 2023, la adresa <https://johnsonsdictionaryonline.com/views/search.php?term=plagiarism>
- Sandu, A. și Popoveniuc, B. (2018). *Etică și integritate în educație și cercetare*. București: Tritonic.
- Socaciu, E. et al. (2018). *Etică și integritate academică*. Editura Universității din București.
- Stoenescu, A. M. (f. d.). Leopold von Ranke, părintele istoriografiei germane. *Historia*. Consultat la adresa <https://historia.ro/sectiune/portret/leopold-von-ranke-parintele-istoriografiei-571949.html>
- Șercan, E. (2017). *Deontologie academică. Ghid practic*. Editura Universității din București.
- Tapalagă, A. (1 martie 2022). The First Plagiarism Case in History. Consultat la adresa <https://andrei-tapalaga.medium.com/the-first-plagiarism-case-in-history-af476f83ae82>.

About the authors

Raluca-Mihaela Ghentulescu – Associate professor, Ph.D., the Department of Foreign Languages and Communication, the Technical University of Civil Engineering of Bucharest, Romania.

E-mail: raluca.ghentulescu@utcb.ro

Marinela-Doina Nistea is an Assoc. prof., Ph.D. - Department of Foreign Languages and Communication, Faculty of Engineering in Foreign Languages, Technical University of Civil Engineering Bucharest.

E-mail: mari.nistea@gmail.com

IF OLD WALLS COULD TALK. PRINCIPLES OF CONSERVATION WORK ON HERITAGE PLACES APPROACHED THROUGH THE LENSES OF PAUL GRICE'S COOPERATIVE MAXIMS

Marina-Cristiana ROTARU

Abstract: This paper aims to draw a parallel between principles of conservation work on heritage buildings and Paul Grice's conversational maxims in order to demonstrate that we may find a correspondence between the manner in which conservation work is carried out and the manner in which people can engage in truthful, honest dialogues. Furthermore, the paper also tries to demonstrate that heritage buildings, if conserved properly and in accordance with the ethics of conservation, can invite onlookers to an exciting dialogue about their past. The past is part of our memory, without which we cannot have access to our own, true identity. Conservation work which does not take into account, preserve and protect the authenticity of an old building not only minimizes the value of the historical site, but also obfuscates its meaning. As a result, the chance for a sincere dialogue between the heritage building and the sightseer is lost to the detriment of both parties.

Keywords: *conservation principles; heritage buildings; cooperative principle; maxims of conversation; ethics in conservation*

There is no square mile of Earth's inhabitable surface that is not beautiful in its own way if we men will only abstain from destroying that beauty (William Morris, 1881)

Introduction

This paper aims to demonstrate how people today can engage in a close and revealing dialogue with an old heritage building by paying attention to the manner in which restoration work has been carried out. A crucial role in this kind of dialogue is played by the professional conservator who, in fact, through his work, allows the old building to speak to the onlooker. In order to be honest and successful in its intent, the conservator's work must be done according to an ethical approach so that the authenticity of the old building is preserved as much as possible, and the onlookers are not misled in their dialogue with it. In conservation work, ethics is to be understood as "the conduct enabling the truthful transmission of artifacts through time" (Sevy, n.d.: para. 1). This

honest passing on of artifacts from one generation to another is possible “by reducing the damage caused by time and minimizing the side effects of the intervention” (Sevy, n.d.: para. 8). This ethical approach to the conservation of the old building gives the building the possibility to tell its story in true manner.

According to dr. Rivka Tamara Sevy, a specialist in the conservation of material culture heritage in the Department of Archaeology of the University of Haifa, ethics in conservation can be viewed as:

one equilateral triangle, where each side is indispensable to its existence. The first side refers to the recognition of *what* is to be conserved, the second to *why* it should be conserved, and the third to *how* it should be conserved. Addressing these three questions together can ensure the correct and most appropriate conduct in the process of conservation. (Sevy, n.d.: para. 8)

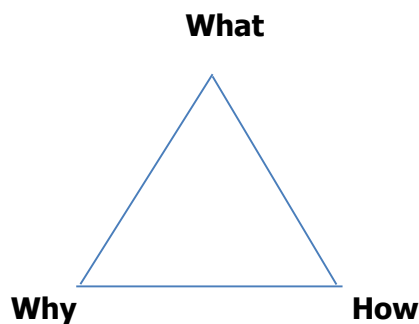

Fig. 1. An equilateral triangle. We use it as a visual representation of ethics in conservation according to dr. Rivka Tamara Sevy.

Answering the three questions gives a clear understanding of what conservation work implies:

Answering the *what* question recognizes the historic, anthropologic, religious, documentary, artistic, or personal value of the object. Answering the *why* question acknowledges understanding and respecting the function of the object. Answering the *how* question will determine the type and extent of intervention. This implies warranting that the process of conservation is informed by the required knowledge and is carried out by professionals who have the appropriate skills to ensure the proper conservation of the artifact, its function and the information it carries. (Sevy, n.d.: para. 9)

In our analysis of the manner in which the story is told, we will draw a parallel between the principles of conservation work on heritage places and Paul Grice's cooperative principle. We will suggest an analogy between conservation principles and Grice's conversational maxims because we claim that conservation principles play, in conservation work, the same role played by Grice's cooperative maxims in conversation: to build an informative, true, relevant, and perspicuous discourse.

Buildings are material manifestations of the human mind. They embody and illustrate the values and aspirations of a certain society at a given time in human history. Historical buildings are distinct elements of the built heritage and their preservation and safeguarding are an affirmation of national identity, respect for our ancestors' legacy and endeavours, and of the desire of present generations to remain connected to their roots. Any conservation project must be based on ethical principles, which aim to preserve the identity of the historical building and ensure its sustainable conservation so that its symbolism and cultural message are not lost but remain accessible to future generations. Thus, the identifying elements of the building (such as building materials, architectural style) should be preserved as well as possible. The conservation of a heritage building is more than a building and architectural project. It is a cultural dialogue between the present and the past, which aims, among other things, to project an identity and a story into the future. In order for this dialogue to remain constructive and meaningful for present-day generations, it must be carried out in an honest and relevant manner.

1. Pioneers of conservation work

The modern conservation movement originates in Britain's nineteenth century critical thought illustrated by artists and art critics such as John Ruskin and William Morris, to mention but a few.

In 1849, John Ruskin, an English art critic and theorist, publishes *The Seven Lamps of Architecture*, where he formulates his seven principles of architecture (or seven lamps), namely **Sacrifice, Truth, Power, Beauty, Life, Memory** and **Obedience**. For Ruskin, architecture is a manifestation of our memory and contributes to the preservation of our memory. Reflecting on the role of architecture in people's lives, Ruskin synthesizes it as follows: "We may live without her, and worship without her, but we cannot remember without her" (Ruskin, 1903: 224).

In 1878, William Morris, a British textile designer, writer, artist and one of the chief advocates of the **Arts and Crafts** movement in Great Britain, and Philip Webb, another British architect and designer, publish the manifesto of the Society for the Protection of Ancient Building (or the "SPAB Manifesto"), where they formulate a new conservation philosophy which highlights the importance of protection of ancient buildings:

It is for all these buildings, therefore, of all times and styles, that we plead, and call upon those who have to deal with them, to put Protection in the place of Restoration, to stave off decay by daily care, to prop a perilous wall or mend a leaky roof by such means as are obviously meant for support or covering, and show no pretence of other art, and otherwise to resist all tampering with either the fabric or ornament of the building as it stands [...]; in fine to treat our ancient buildings as monuments of a bygone art, created by bygone manners, that modern art cannot meddle with without destroying. (The SPAB Manifesto, para. 6)

Hence, in their manifesto, Morris and Webb underline the importance of conservation and criticize the restoration work done by their contemporaries, who paid little attention to the preservation of the original work of art:

But those who make the changes wrought in our day under the name of Restoration, while professing to bring back a building to the best time of its history, have no guide but each his own individual whim to point out to them what is admirable and what contemptible; while the very nature of their task compels them to destroy something and to supply the gap by imagining what the earlier builders should or might have done. Moreover, in the course of this double process of destruction and addition, the whole surface of the building is necessarily tampered with; so that the appearance of antiquity is taken away from such old parts of the fabric as are left, and there is no laying to rest in the spectator the suspicion of what may have been lost; [...]. (The SPAB Manifesto, para. 4)

What the Society for the Preservation of Ancient Monuments added to the public conservation discourse was not only a radical anti-restoration attitude, but also an unprecedented aesthetic way of looking at historical monuments. It was "the first aesthetes' society for aesthetes" (Swenson, 2013: 81) that advocated that the artistic profile of heritage monuments should be preserved at all costs:

If, for the rest, it be asked us to specify what kind of amount of art, style, or other interest in a building makes it worth protecting, we answer, anything which can be looked on as artistic, picturesque, historical, antique, or substantial: any work, in short, over which educated, artistic people would think it worth while to argue at all. (The SPAB Manifesto, para. 5)

The SPAB managed to shape public opinion regarding the importance of heritage conservation by having their views presented in popular British newspapers, such as the *Daily Telegraph*, the *Daily News*, the *Manchester Guardian* or the satirical magazine *Punch*, to mention but a few (Swenson, 2013: 81).

The "SPAB Manifesto" also had reverberating effects across the British Channel and the society started to "instigate preservation societies abroad" and "established correspondents" in various European countries such as France, Germany, Italy and Holland as well as across the world, in countries like India and Egypt (Swenson, 2013: 95).

The importance of heritage and heritage preservation represent the enduring legacy bequeathed by the "SPAB Manifesto" to future generations. "Heritage" is now a key concept in numerous restoration charters across the world such as *The Athens Charter for the Restoration of Historic Monuments* (adopted in 1931), *The Venice Charter* (adopted in 1964), *The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance* – also known as *The Burra Charter* – first adopted in 1979, and constantly updated, or *The Nara Document on Authenticity* (adopted in 1994).

2. The analytical framework: principles of heritage conservation and Paul Grice's maxims of conversation

2.1 Principles of heritage conservation

In our attempt to demonstrate how heritage buildings can talk to us and how we, the onlookers, can engage in a revealing dialogue with these old ladies, we make use of the principles of heritage conservation as presented and explained by the New South Wales Heritage Office. These principles are explicitly introduced and exemplified, which makes them suitable for our demonstration.

2.2.1 "Continue to Use the Place"

Continuous use of the building, especially for its original purpose, contributes to its upkeep. If the original function cannot be maintained, another use,

consonant with the original and which does not cause marked changes to the building and its surroundings, should be found (NSW Heritage Office, 1995: 5).

2.2.2 “Repair Rather than Replace”

The conservators’ effort should go into protecting the building’s authenticity, manifested in its architecture and its former inhabitants’ way of living – seen as manifestations of the past, which we should acknowledge and value. Hence, mending broken or damaged parts, not removing and replacing them with new pieces, is recommended. (NSW Heritage Office, 1995: 5).

2.2.3 “Make Reversible Alterations”

Where changes are required, they should be adjustable. Furthermore, in case original pieces need to be taken away, they should be deposited within reach so that, after their rehabilitation, they can be quickly brought back to their original place. Even if these pieces are of a lesser historical value, their original material should be handled with care and saved as much as possible. (NSW Heritage Office, 1995: 5).

2.2.4 “Make a Visual Distinction Between Old and New”

If old material needs repairing, the repair work should be handled with care in order to protect and preserve the original piece and should be made visible so that, when seen from up close, one should be able to differentiate between the original elements and the new elements. (NSW Heritage Office, 1995: 5).

2.2.5 “Avoid Precise Imitation of Architectural Detail”

Accurately imitating original details and aging of newly added elements are not recommended. Such approaches can only affect the coherence and authenticity of the original, calling it into question. (NSW Heritage Office, 1995: 6).

2.2.6 “Ensure Alterations Are Sympathetic”

If modifications are necessary, they should be consistent with the make-up of the original building and preserve its identity. Consequently, conservators should pay meticulous attention to various features of the building, such as its “materials, bulk, height, set-back, plan configuration, surface patterns, texture and colours” (NSW Heritage Office, 1995: 6).

2.2.7 "Respect the Ageing Process"

Attempting to rejuvenate a building by covering up its imperfections caused by time, but which do not affect the building's structural frame should be avoided. The patina of the building should be preserved as part of its identity.

2.2.8 "Respect Previous Alterations"

Earlier modification, regardless of the age in which they were made, should be preserved because they add value to the building, contributing to its cultural significance. However, modifications with a lower value than the original may be eliminated (NSW Heritage Office, 1995: 7).

2.2.9 "Discontinue Previous Unsound Practices"

Shortcomings of the original work or of subsequent repair work or older inappropriate approaches should be remedied. For example, "the absence of a damp course should be corrected as soon as possible" (NSW Heritage Office, 1995: 7).

2.2.10 "Stabilise Problem Areas"

Massive alterations to damaged structural elements, such as "leaning walls, warped beams or uneven floors" should be avoided as such interventions may negatively affect the building and spoil its original character. Instead, having these structural elements fixed and supported by appropriate props can ensure the structural framework of the building (NSW Heritage Office, 1995: 7).

2.2.11 "Respect the Building's Context and Location"

The original setting of the building should be carefully preserved as it contributes to its cultural significance. If this is not possible, building-friendly changes, compatible with the character of the building, may be allowed.

2.2.12 "Ensure New Buildings fit into the Streetscape"

In case a new building is to be erected, the new addition should not damage or disturb the streetscape. This can be achieved, for instance, by making sure that the new building is neither too high nor too low compared to the existing buildings and is situated roughly on the same building line as the other buildings nearby.

2.2.13 "Maintain Views"

"Significant views of the building should be identified and maintained" (NSW Heritage Office, 1995: 7).

2.2.14 “Respect Contents”

The building must not be emptied of its original content of value, such as “furniture and furnishings” unless this is the only way of keeping them in a good state of conservation. If this is the case, such items should be appropriately recorded and stored in order to be returned to their original place and function in the future (NSW Heritage Office, 1995: 7).

2.2.15 “Seek Design Excellence”

Although conservation principles are about protecting and preserving heritage works of art as well as ancient crafts and practices, they should not reject innovative and ingenious approaches and solutions as long as they are sympathetic to the peculiarity of the building and its personality.

2.2 Paul Grice’s maxims of conversation

According to Paul Grice, in order for a conversation to achieve its purpose, that is to convey information, the interlocutors must stick to the so-called **cooperative principle**, which explains how people can engage in effective communication. In order to act cooperatively, participants in a conversation are expected to make their contribution “such as is required, at the stage at which it occurs, by the accepted purpose or direction of the talk exchange in which you are engaged” (Grice, 1975: 45).

Grice developed his cooperative principle with four **conversational maxims** (and several other submaxims): the maxim of **quantity**, the maxim of **quality**, the maxim of **relation** (or **relevance**) and the maxim of **manner** (Grice, 1975: 45-47).

2.2.1 The maxim of quantity

The maxim of quantity deals with the amount of information expected to be exchanged in a conversation. The maxim of quantity stipulates the following:

1. “Make your contribution as informative as is required (for the current purposes of the exchange)” (Grice, 1975: 45).
2. “Do not make your contribution more informative than is required” (Grice, 1975: 45).

In other words, the speaker must contribute to the conversation with nothing more or less than is required by the topic.

2.2.2 The maxim of quality

According to the maxim of quality, conversation participants must tell the truth: "Try to make your contribution one that is true" (Grice, 1975: 46). The maxim is further expanded as follows:

1. "Do not say what you believe to be false" (Grice, 1975: 46).
2. "Do not say that for which you lack adequate evidence" (Grice, 1975: 46).

2.2.3 The maxim of relation

According to the maxim of relation, one must "be relevant" (Grice, 1975: 46) when participating in a conversation. In other words, one must provide the information relevant to the conversation and avoid rambling on.

2.2.4 The maxim of manner

The maxim of manner relates "not (like the previous categories) to what is said, but rather, to HOW what is said is to be said". According to it, one must "be perspicuous" (Grice, 1975: 46). According to the maxim of manner, one must:

1. "Avoid obscurity of expression" (Grice, 1975: 46).
2. "Avoid ambiguity" (Grice, 1975: 46).
3. "Be brief (avoid unnecessary prolixity)" (Grice, 1975: 46).
4. "Be orderly" (Grice, 1975: 46).

Hence, the participants in a conversation must pay attention to how they word their message, to the words they use. The words must be understood by all participants and the information must be provided in a clear, coherent and brief manner.

3. Towards an analogy between conservation principles and Grice's conversational maxims

If we presume that heritage buildings have the capacity to communicate with onlookers through their fabric, building materials, styles and surroundings, then we may enter into a dialogue with them. This dialogue is essential in establishing a closer, stronger connection between an old building and onlookers. This connection is possible on condition that the conservation and or restoration of the building (if required) be carried out in an ethical, caring, sensitive way so that the personality of the old building is finely preserved. It

is the responsibility of the professional conservationist or restorer to begin and maintain an almost intimate conversation with the building and understand its needs and the features of its personality and then dress and heal the wounds of the old building with care and attention.

The principles applied in heritage conservation, enumerated and detailed above, are meant to carefully guide the conservator or restorer and help them connect with the building and open a stimulating conversation with it, and, eventually, allow the building to tell its own story in an authentic way.

It is not far-fetched to consider that the principles of heritage conservation and the conversational maxims serve a similar role: to encourage a meaningful, truthful conversation between heritage buildings and sightseers.

The maxim of quantity, according to which the contribution of those engaged in conversation should be as much as is required (neither more, nor less) (Grice, 1975: 45) tallies with the principle according to which the building's context and location should be respected. Intrusive approaches to the context and location of a heritage building are not welcome as they can negatively affect the building's significance by either exaggerating or minimizing it. Hence, the potential conversation that can be built between the building and the onlooker may become meaningless. Making additions to the context or location is similar with saying more than is required in a conversation. Unrequired information or information in insufficient amount can only flout the maxim of quantity in the same way in which tampering with the context or location of an old building may prevent us from grasping its true significance.

The maxim of quality, which maintains that people should contribute to the conversation with information thought to be true and views supported by evidence, tallies with the principle according to which new intervention on the building should be easily detectable so that people can make a clear distinction between the old elements and the new elements. If repair to the old building is not easily identifiable, the conservator does not protect the originality of the old building. The building is thus forced to lie about itself: the onlooker is unable to distinguish between what is original material and what is the result of conservation work.

The same maxim corresponds with the principle which postulates that conservators and restorers should refrain from making accurate copies of architectural details of heritage buildings. This would be considered counterfeit

work, which could “only confuse and compromise the integrity of the historic fabric” (NSW Heritage Office, 1995: 6).

The maxim of quality may also square with the principle which maintains that conservators/restorers should deal with the building in such way that it can show its true age. For example, the patina resulting from age is an indicator of the authenticity of the building, which should be preserved. However, patina may pose serious dilemmas to the conservators because “the range of options for intervention will be conditioned by the actual or perceived condition of the building’s structure and fabric” (Mansfield, 2008: 276). Dilemmas may also be created by what we understand by **patina**. It may be defined as “acceptable changes that are considered intrinsic to the material due to the natural weathering of that material under normal circumstances” (Matero, 2006: 76) or as “excessive alteration resulting from decay and the obscuring of the surface by soiling, crusts and degradation” (Matero, 2006: 76). Protecting and preserving the patina is a two-edge sword. Scraping more or less than it is necessary can make the building look younger or older than it really is. From a conversation point of view, it means flouting the maxim of quality by saying more or less than expected or required.

The maxim of relation may apply to several principles of heritage conservation. *The Burra Charter 1999* (or *The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance*) defines **conservation** as “all the processes of looking after a place so as to retain its cultural significance” (The Burra Charter 1999, 2000: 2). Conservation rests “on a respect for the existing fabric, use, associations and meanings” and “requires a cautious approach of changing as much as necessary but as little as possible” (The Burra Charter 1999, 2000: 3). **Cultural significance** is defined as “aesthetic, historic, scientific, social or spiritual value for past, present or future generations” and “is embodied in the place itself, its fabric, setting, use, associations, meanings, records, related places and related objects” (The Burra Charter 1999, 2000: 2).

The maxim of relation requires relevant contribution to the conversation. If conservation work is not carried out according to the definition, then the originality of the building is altered and its cultural significance is lost. Therefore, ensuring the continuing relevance of the heritage building in the context of its dialogue with the sightseer may include, among other aspects, the following: continuation in the use of the building for its original purpose, repairing rather replacing in order to preserve the authenticity of the building, making a clear difference between old fabric and new fabric (in order to make

the sightseer aware of what is new), shying away from exact reproduction of architectural detail (as this can cause confusion as to the originality of the building), ensuring that the building looks its real age, adequately preserving the building's context and location or caring for its contents.

The maxim of manner, too, may match various conservation principles. It refers "not (like the previous categories) to what is said, but, rather, to HOW what is said is to be said" (Grice, 1975: 46). It urges the speaker to "be perspicuous" and "avoid obscurity of expression", "avoid ambiguity", "be brief (avoid unnecessary prolixity)" and "be orderly" (Grice, 1975: 46). According to this maxim, the speaker is expected to express himself clearly and "execute his performance with reasonable dispatch" (Grice, 1975: 47).

The maxim of manner may be correlated with some conservation principles, such as "Repair rather than Replace", "Make a visual distinction between old and new", "Avoid precise imitation of architectural detail" or "Respect the building's context and location" (NSW Heritage Office: 1995: 5-7). Replacing old material unnecessarily or not making new intervention visible would flout the maxim of manner by making conservation work opaque. Exact imitation of detail would also flout the maxim producing more ambiguity and making the onlooker unable to differentiate between the original and the new addition. Ignoring the building's context and location would also defy the logic of conservation because the cultural significance of the building may be either minimized or entirely lost.

4. Ion Creangă's hovel – a case study

The recently completed restoration of Ion Creangă's hovel (or "bojdeucă", in Romanian) has caused a public outcry. Numerous voices from the public have criticised the local administration and the company in charge of the project for their lack of vision and destruction of the original touch of the monument. Those responsible for the restoration of the museum have replied that the entire restoration and renovation work has been carried out in compliance with Law no. 422 of 18 July 2001 on the Protection of Historical Monuments (Legea nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice).

The architect responsible for the renovation project maintains that the widespread criticism which the final result received is not accounted for. He claims that the original elements of the building which could be preserved have been saved, for example the slope of the roof. However, the original shingle, which covered the roof, was destroyed beyond repair and had to be fully

replaced with new one. In this endeavour, experienced local craftsmen, who are familiar with the old methods of cutting, drying and installing the shingle, have been employed. The old windows of the house, apparently in an advanced state of deterioration, had to be replaced, too. In his defence, the architect explains that new "handcrafted glass, as specified in the project, glass with imperfections and defects"¹ has been used instead. Furthermore, other original elements of the exterior of the house have been either replaced or removed: the stone foundation which surrounded the porch was replaced, and a little bridge and a small drain originally positioned in front of the porch were completely removed (Păvălașc, 21 November 2023).

The Romanian Academy, the highest scientific and cultural forum of the country, has sent an open letter to Costel Alexe, the president of Iași County Council, urging him to make every effort so that the authenticity of the building be restored. In their letter, the Office of the Presidium of the Romanian Academy voiced their own and the public's profound disquiet with regard to the manner in which renovation and restoration work has been carried out at Creangă's hovel. Their position is unequivocal:

Unfortunately, [...] the restoration process has been perverted by an imagination prone to excessive modernization, totally inappropriate to preserve the atmosphere of yesteryear, the charm of simplicity [...]. The present house, renovated beyond the limits of kitsch, has grown stale and lost its warmth. It no longer speaks of an important era for our cultural memory. Its identity marks have disappeared². (The Office of the Presidium of the Romanian Academy, 22 November 2023, para. 1)

Furthermore, the Romanian Academy expressed their strong disapproval of the manner in which those expected to protect national heritage fail to fulfil their duties, despite the possibilities offered by technological development, which is misused:

The deep sadness and justified revolt of people of common sense spring from the observation that an era of great liberties and incredible technological expansion seems to endanger many vestiges of Romanians' culture and

¹ Our translation (geamuri artizanale, cum erau specificațiile din proiect, geamuri cu imperfecțiuni și defecte).

² Our translation (Din nefericire, procesul de restaurare a fost pervertit de o viziune înclinată spre modernizare excesivă, cu totul nepotrivită pentru a conserva atmosfera de odinioară, farmecul simplității [...]. Casa de acum, renovată dincolo de limita kitsch-ului, a amuțit și și-a pierdut căldura. Ea nu mai vorbește despre o epocă importantă pentru memoria noastră culturală. Însemnele identitare au dispărut).

history, symbols that have survived the atrocities of wars, natural disasters and the communist regime. Out of ignorance, with a misunderstanding of what restoration and conservation work means [...], with malice aforethought, such "restoration projects" act as forms of latent, but irretrievable destruction of the values of the national heritage³. (The Office of the Presidium of the Romanian Academy, 22 November 2023, para. 2)

As members of the general public, not professional conservators and restorers, we should refrain from airing our opinions. But if we become aware of conservation principles and understand their meaning, we equip ourselves with tools that can help us identify, at least to some extent, what real conservation and restoration work implies and, consequently, be able to differentiate between authentic, refined work and fake or kitsch.

Bearing in mind the conservation principles presented above, we can ask ourselves the following questions: How much repair work and how much replacement work has been done to Creangă's hovel? Have the alterations been kept to the minimum possible level in order to preserve the authenticity of the monument? Are the alterations reversible and sympathetic to the building? Is there a clear distinction between what is old and what is new? Have the conservators/restorers respected the ageing process of the building? Has the restoration work preserved and protected the significance of the building?

Conclusion

Compliance with conservation principles and understanding the role of ethics in conservation can only help heritage buildings have a future and remain relevant to the generations to come. Just as Grice's conversational principles allow for an honest, meaningful, relevant conversation between two people, so the principles of conservation work, if applied adequately, give the possibility of a truthful and informative dialogue between the heritage building and the onlooker, who is responsible, in a way, for passing on this heritage to future generations. The symbolic cooperation between heritage buildings and conservators can only reinforce the bond between us and our history, which

³ Our translation (Adâncă tristețe și justificata revoltă a oamenilor de bun simț izvorăsc din constatarea că o epocă a marilor libertăți și a unei incredibile expansiuni tehnologice pare să pună în primejdie multe vestigii ale culturii și istoriei românilor, simboluri care au supraviețuit atrocității războaielor, calamităților naturale și regimului comunist. Din nepricepere, cu greșită înțelegere a ceea ce înseamnă activitatea de restaurare și conservare [...] cu rea intenție, astfel de "proiecte de restaurare" acționează ca forme de atentat latent, dar sigur de distrugere iremediabilă a valorilor patrimoniului național.).

can help us remember who we are, where we come from, and encourage us to build a meaningful future.

References

- Biroul Prezidiului Academiei Române. (22nd November 2023). Scrisoare deschisă adresată domnului Costel Alexe, președintele Consiliului Județean Iași. În apărarea unui simbol al culturii naționale: Bojdeuca lui Ion Creangă. *Academia Română*. Retrieved from https://acad.ro/institutia/comunicatePV/2023/05_Bojdeuca_IonCreanga.html
- Grice, P. (1975). Logic and Conversation. In P. Cole and J.L. Morgan (eds.) *Syntax and Semantics, Volume 3, Speech Acts* (pp. 41-58). New York: Academic Press.
- Legea nr. 422 din 18 iulie 2001 privind protejarea monumentelor istorice (Law no. 422 of 18 July 2001 on the Protection of Historical Monuments).
- Mansfield, J. R. (2008). The ethics of conservation: some dilemmas in cultural built heritage projects in England. *Engineering, Construction and Architectural Management*, 15(3) 270-281. DOI 10.1108/09699980810867424.
- Matero, F. (2006). Loss, Compensation and Authenticity in Architectural Conservation. *Journal of Architectural Conservation*, 12(1), 71-90.
- New South Wales Heritage Office. (1995). *Heritage Information Series. Principles of Conservation Work on Heritage Places*. Sydney: Heritage Office.
- Păvălașc, M. (21st November 2023). Bojdeuca lui Ion Creangă: Amintiri din renovare și povestea paralelor cheltuite. *Europa Liberă România*. Retrieved from <https://romania.europalibera.org/a/32692506.html>.
- Ruskin, J. (1903). *The Seven Lamps of Architecture* (eds. E. T. Cook and A. Wedderburn). London: George Allen. New York: Longman, Green and Co.
- Sevy, R. T. (n.d.). Ethics in Conservation of Original Materials. Retrieved from <https://www.ehri-project.eu/ethics-conservation-original-materials>.
- Swenson, A. (2013). *The Rise of Heritage: Preserving the Past in France, Germany and England, 1789-1914*. Cambridge: Cambridge University Press.
- The Burra Charter 1999 (The Australia ICOMOS Charter for Places of Cultural Significance)*. (2000). Burwood VIC, Australia: Australia ICOMOS Incorporated.
- The Society for the Protection of Ancient Buildings. (1878). The SPAB Manifesto. Retrieved from <https://www.spab.org.uk/about-us/spab-manifesto>.

About the author

Marina-Cristiana ROTARU is an Associate Professor, Ph.D., the Technical University of Civil Engineering Bucharest, Romania. She holds a Master in British Cultural Studies and a Ph.D. in Philology (Discourse Studies). Her Ph.D. thesis is entitled British and Romanian Constitutional Monarchies. Their Representations in the Royal Discourse of Queen Elizabeth II and King Mihai I, published by Institutul European Publishing House in 2020. Her research

interests are: British Cultural Studies, British History, Discourse Studies, Legal English, ESP and EPP.

E-mail: marina.rotaru@utcb.ro

